

Nr 155

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68; given Stockholms slott den 3 november 1967.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

G. E. Sträng

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet på Stockholms slott den 3 november 1967.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, HOLMQVIST, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter.

De medelsbehov utöver gällande riksstat, som bör anmälas för riksdagen vid dess höstsession och som nu kan överblickas, bör sammanfattas i en särskild proposition angående utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68. Denna proposition bör föreläggas riksdagen nu.

De framställningar om anslag på tilläggsstat som Kungl. Maj:t beslutar om denna dag tas in i dagens statsrådsprotokoll över justitie-, utrikesdeparte-

ments-, försvars-, social-, finans-, ecklesiastik-, jordbruks-, handels- och inrikesärenden. Utdrag av dessa protokoll bör biläggas den gemensamma propositionen som *bilagor 1—10*. En sammanställning över av Kungl. Maj:t i denna proposition begärda anslag torde få bifogas statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga 11*.

Föredraganden hemställer härefter, att Kungl. Maj:t i en gemensam proposition förelägger riksdagen de förslag om anslag på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 som framgår av nämnda utdrag av statsrådsprotokollet.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet på Stockholms slott den 3 november 1967.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, HOLMQVIST, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, anmäler ärende under justitiedepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 och anför.

DRIFTBUDGETEN

Andra huvudtiteln

E. Rättegångsväsendet i allmänhet

[1] E 6. Information om ny hyreslagstiftning. Genom proposition den 6 september 1967, nr 141, har riksdagen förelagts förslag till ny hyreslagstiftning som är avsedd att träda i kraft den 1 januari 1969. Förslaget innebär bl. a. att hyresregleringen avskaffas och ersätts med helt nya regler i nyttjanderättslagen om hyressättning och om skydd för hyresgästerna mot obilliga hyreskrav. Även i andra frågor än dem som berör hyrans storlek innebär förslaget viktiga och delvis genomgripande förändringar i de bestämmelser som reglerar förhållandet mellan hyresvärd och hyresgäst.

Jag anser det angeläget att allmänheten genom statens försorg får en objektiv information om innebörden av de beslut som riksdagen fattar med anledning av propositionen. Informationen bör främst inriktas på frågor som gäller skyddet för hyresgästerna på orter med påtaglig bostadsbrist men

den bör också behandla andra mera betydelsefulla nyheter i hyreslagstiftningen.

Ett förberedande arbete som avser utformningen av en sådan information har påbörjats inom statsdepartementen. Kostnaderna för informationsverksamheten kan enligt preliminära beräkningar antas uppgå till omkring 300 000 kr. Medel för ändamålet bör anvisas på tilläggsstat I under ett särskilt anslag med benämningen Information om ny hyreslagstiftning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Information om ny hyreslagstiftning* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

UTRIKESDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet på Stockholms slott den 3 november 1967.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, HOLMQVIST, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG.

Ministern för utrikes ärendena anmäler härefter de ärenden under utrikesdepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 och anför.

DRIFTBUDGETEN

Tredje huvudtiteln

C. Tekniskt och humanitärt bistånd

[1] C 4. Humanitärt bistånd till flyktingar m. fl. Krigshändelserna i Mellanöstern under försommaren 1967 medförde en förvärring av flyktingsituationen inom området. Dels tillkom nya flyktingskaror, dels försvårades levnadsvillkoren för redan befintliga flyktinggrupper. Hjälpaktioner sattes in av såväl stater som internationella organ och frivilligorganisationer. Sverige bidrog med sammanlagt 12 milj. kr. Därav lämnades under tredje huvudtiteln från reservationsanslaget C 7. Fältverksamhet 10,5 milj. kr. till FN:s hjälporgan för Palestinaflyktingar (UNRWA), medan från reservationsanslaget C 4. Humanitärt bistånd till flyktingar m. fl. 1 milj. kr. anvisades till Röda Korset och 500 000 kr. till Rädda Barnen för respektive organisations verksamhet bland arabflyktingarna. Vidare har från sistnämnda an-

slag 100 000 kr. anvisats till FN:s flyktingkommissarie för hjälp åt judiska flyktingar från arabländer.

Återstående medel under anslaget Humanitärt bistånd till flyktingar m. fl. täcker enbart ordinarie bidrag till FN:s båda flyktingorgan, det svenska utbildningsprogrammet för afrikansk flyktingungdom samt programmet för stöd åt apartheidpolitikens offer.

Departementschefen

Med hänsyn till det alltjämt labila politiska läget i Mellanöstern, liksom till situationen i Vietnam och på olika håll i Afrika, där snabba stödåtgärder av humanitär natur kan bli nödvändiga, anser jag det önskvärt att ett belopp av 1 milj. kr. tillförs detta anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Humanitärt bistånd till flyktingar m. fl.* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.

E. Diverse

[2] **E 6. Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor.** I. Svenska FN-förbundet begär i skrivelse den 31 augusti 1967 106 000 kr. i extra bidrag under innevarande budgetår för att utjämna ett kapitalunderskott. Förbundet, som 1957 antog namnet Svenska FN-förbundet, har sedan Förenta Nationernas tillkomst bedrivit aktiv och kontinuerlig upplysningsverksamhet om världsorganisationen och dess fackorgan. Riksdagen har under en följd av år under tredje huvudtiteln beviljat förbundet bidrag för verksamheten.

Statsbidrag under III ht till Svenska FN-förbundet¹

1962/63.....	17 500	1965/66.....	37 500 ²
1963/64.....	19 800	1966/67.....	47 500
1964/65.....	27 500	1967/68.....	57 500

¹ Inkluderar ej med förbundet samverkande organisationer.

² Därjämte ett engångsbidrag på 30 000 kr. för FN:s internationella samarbetsår.

Förbundets anslagsframställningar har under senare år upptagit i förhållande till beviljade statsbidrag betydande belopp — för budgetåret 1967/68 100 000 kr. Tillsammans med bidrag under åttonde huvudtiteln för information om Unesco och utgivning av tidskriften Världshorisont (budgetåret 1967/68 sammanlagt 25 000 kr.) motsvarar statsbidragen f. n. omkring en fjärdedel av förbundets budget. Övriga inkomster härrör i huvudsak från medlemsavgifter och bidrag från anslutna riksorganisationer och FN-föreningar samt försäljning av upplysningslitteratur och lotterier. Förbun-

det anför: »Framför allt beroende på att förbundets äskanden rönt bifall endast i begränsad utsträckning har medelsanskaffningen de senaste två åren emellertid inte nått upp till den nivå styrelsen haft anledning räkna med. Detta har lett till att förbundet tvingats att kalkylera med inkomster från försäljning, vars resultat emellertid är svårt att bedöma på grund av att sådan verksamhet är konjunkturbetonad och tidsmässigt till större delen ligger inom verksamhetsårets sista kvartal. De felkalkyler som på grund härav kan uppstå blir särskilt ödesdigra då budgeten på grund av den ringa omslutningen inte har marginaler . . . Som en följd av ovannämnda omständigheter och vissa ofrånkomliga åtaganden som medfört icke kalkylerade utgifter har styrelsen nödgats redovisa underskott i förbundets ekonomi 1965 och 1966.» År 1965 uppstod således ett underskott på 26 000 kr. som nästan uteslutande berodde på tryckningskostnader, vilka ej kunde täckas genom intäkter från försäljning av trycksaker för undervisningsändamål i samband med FN:s internationella samarbetsår. År 1966 förvärrades förbundets ekonomiska läge; det redovisade underskottet uppgick till 36 300 kr. Detta sammanhänge enligt förbundet bl. a. med att kostnaderna för övertagandet av upplysningsverksamheten om Unesco från Svenska Unesco-rådet kom att överstiga den utgående ersättningen för uppdraget. Vårdskapet för en kurs inom ramen för samarbetet mellan de nordiska FN-förbunden ökade påfrestningarna på ekonomin. I augusti 1967 hade förbundet dessutom en löpande kapitalbrist på 17 000 kr. Bland tillgångarna upptogs vid senaste årsskifte 43 816 kr. för inneliggande lager av böcker och broschyrer, som snabbt sjunker i värde och enligt förbundet knappast kan tas upp som en tillgång vid nästa bokslut. Det reella underskottet uppgår enligt förbundet till sammanlagt minst 106 000 kr.

Förbundet, som säger sig ha vidtagit alla till buds stående åtgärder för att lösa finansieringsproblemen, konstaterar att verksamheten nu är allvarligt hotad. Om inte kapitalunderskottet kan utjämnas före 1967 års utgång måste större delen av personalen sägas upp. Förbundet har i det uppkomna läget inget annat val än att vända sig till statsmakterna med begäran om effektivt stöd för att sanera förbundets ekonomi.

Förbundet tillägger att förbundsstyrelsen uttalat den principiella uppfattningen att huvuddelen av kostnaderna för förbundets verksamhet bör bestridas av statsmedel.

II. FN-förbundet har vidare i skrivelse den 4 september 1967 begärt ett särskilt engångsbidrag under tredje huvudtiteln på 70 000 kr. för upplysningsverksamhet med anledning av det internationella året för de mänskliga rättigheterna. Enligt en av Förenta Nationernas generalförsamling år 1963 antagen resolution, nr 1961 (XVIII), skall år 1968 observeras som det internationella året för de mänskliga rättigheterna. Genom senare resolutioner har ett verksamhetsprogram för FN lagts fram och rekommendationer till åtgärder riktats till medlemsstater och icke-statliga organisationer.

Vad gäller manifestationerna i Sverige under året har FN-förbundet samordnat förberedelsearbetet genom en arbetsgrupp bestående av företrädare för berörda myndigheter och organisationer. FN-förbundets planerade upplysningsaktion har av förbundet kostnadsberäknats till 119 000 kr. varav 70 000 kr. enligt förbundets anslagsframställning skulle falla på tredje huvudtiteln och 40 000 kr. på åttonde huvudtiteln; resterande 9 000 kr. skulle täckas genom intäkter från försäljning.

Departementschefen

I. Revisionsberättelsen för Svenska FN-förbundets verksamhetsår 1966 innehåller följande uttalande: »Som påpekas i revisionsberättelsen för år 1965 ingav den ekonomiska ställningen då anledning till oro. Den ekonomiska ställningen per den 31/12 1966 har ytterligare förvärrats. Vi får därför med skärpa framhålla vikten av att den i balansräkningen redovisade kapitalbristen i enlighet med uppgjord budget för år 1967 täckes och att verksamheten framdeles drives på ett sådant sätt att inkomsterna täcker utgifterna.» Den ekonomiska situationen har emellertid sedan dess ytterligare försämrats.

Förbundsstyrelsen har uttryckt principuppfattningen att huvuddelen av kostnaderna för förbundets verksamhet bör bestridas av statsmedel. Jag kan inte dela denna uppfattning. Den finner ej stöd i tidigare departementschefs- eller riksdagsuttalanden eller i den utredning rörande samordningen av informationen om FN som framlades den 30 augusti 1965 (Stencil UD 1965: 3). Den värdefulla verksamhet — på självständig, frivillig och ideell grund — som bedrivs av Svenska FN-förbundet och med förbundet samverkande organisationer bidrar till mångsidigheten vid belysningen av och informationen om FN och har under en följd av år fått statsmakternas ekonomiska stöd. Detta stöd bör fortsätta och — i den mån det bedöms möjligt med hänsyn till andra angelägna behov inom ramen för begränsade resurser — utökas. En fortsättning av FN-förbundets verksamhet förutsätter att förbundets ekonomi saneras. Detta skulle i princip kunna åstadkommas genom ett kapitaltillskott antingen från förbundets medlemmar eller från staten. Eftersom den första utvägen f. n. inte synes vara framkomlig anser jag mig inte kunna förorda någon annan lösning än ett statligt kapitaltillskott. En förutsättning för ett sådant tillskott bör vara att staten får ökad insyn i förbundets verksamhet och ekonomiska förhållanden. Enligt vad jag underhand erfarit har förbundets styrelse nyligen beslutat föreslå sådana åtgärder. Jag förutsätter vidare att förbundets verksamhet i fortsättningen kommer att anpassas till de ekonomiska resurserna på ett fullt betryggande sätt. I beaktande härav förordar jag att Svenska FN-förbundet får ett tillskott på 100 000 kr. för innevarande budgetår, utslutande avsett att täcka den redovisade kapitalbristen.

II. I samråd med chefen för ecklesiastikdepartementet föreslår jag att

FN-förbundet får ett engångsbidrag på 50 000 kr. för särskilda aktiviteter under FN:s år för de mänskliga rättigheterna. Bidraget avser samtliga aktiviteter utom den utökade information om Unesco som kan bli aktuell. Bidrag för det senare ändamålet kommer att tas upp i samband med prövningen av årsbidraget till Unesco-information för budgetåret 1968/69.

Sammanlagt bör alltså anslaget höjas med 150 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 anvisa ett anslag av 150 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

FÖRSVARSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet på Stockholms slott den 3 november 1967.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, HOLMQVIST, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler härefter de ärenden under försvarsdepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 och anför.

DRIFTBUDGETEN

Fjärde huvudtiteln

O. Diverse

[1] O 4. **Kostnader för projektilröjning på Järvaältet.** I enlighet med förslag i prop. 1967: 1 (bil. 6 s. 183) anvisade riksdagen för budgetåret 1967/68 ett reservationsanslag av 200 000 kr. till projektilröjning på Järvaältet. Från anslaget bestrids kostnaderna för den projektilröjning inom norra Järvaältets ytterområden, som bedöms möjlig att genomföra i avvaktan på flyttningen av I 1 och Ing 1 från Järvaältet.

Fortifikationsförvaltningen hemställer i skrivelse den 29 september 1967 att ytterligare 100 000 kronor ställs till myndighetens förfogande för projektilröjning under innevarande budgetår. Röjningsarbetet har kunnat bedrivas i större omfattning än beräknat genom att relativt stora områden kunnat ställas till förfogande för röjning samt genom att väderleken under sommaren 1967 varit särskilt gynnsam för arbetet. Från och med den 1

april 1967 har vidare arbetskostnaderna ökat. De för ändamålet disponibla medlen beräknas därför vara förbrukade redan under hösten 1967.

Departementschefen

Med hänsyn till den planerade exploateringen för civila ändamål av mar-ken inom norra Järvafältet anser jag det angeläget att projektilröjningsarbetena på Järvafältet får fortgå utan avbrott. Jag föreslår därför att 100 000 kr. anvisas på tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår för att möjliggöra fortsatt projektilröjning under budgetåret. Ifrågavarande kostnad bör i likhet med tidigare anvisade medel för ändamålet beräknas utanför försvarets ram.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för projektilröjning på Järvafältet* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

[2] O 5. Förband med särskild budget, 1964 års försvarskostnadsutredning (FKU) har till uppgift att undersöka möjligheterna att införa nya metoder för budgetering och redovisning inom de delar av statsförvaltningen som hör till försvarsdepartementet. Utredningens uppdrag får ses som ett led i det omfattande arbete som pågår inom försvarsdepartementets verksamhetsområde i syfte att införa nya metoder för långsiktplanering, genomförande och uppföljning av verksamheten. Det knyter därmed an till det arbete på införande av programbudget för försvarsdepartementets verksamhetsområde för vilket redogjorts i prop. 1967: 110 (s. 5 ff).

FKU har fått Kungl. Maj:ts medgivande att bedriva viss försöksverksamhet inom Södra militärområdet. Syftet härmed har varit att på lokal och regional nivå pröva och få underlag för detaljutformning av ett system för ekonomisk planering, samordning, ledning och kontroll av verksamheten. I ett sådant system är budgetering och kostnadsredovisning de väsentliga elementen. För givna uppgifter budgeteras beräknad förbrukning av resurser, uttryckta som kostnader. Kontroll av resursförbrukning sker genom kostnadsredovisning. Jämsides med denna kontrolleras även uppnådda prestationer. En försöksverksamhet av angivet slag har under budgetåret 1966/67 bedrivits vid bl. a. Norra Smålands regemente (I 12), Skånska dragonregementet (P 2) och Skånska flygflottiljen (F 10).

Ett väsentligt syfte med försöksverksamheten är att pröva vilka konsekvenser en större ekonomisk handlingsfrihet för lokala myndigheter får för effektiviteten i verksamheten. Enligt gällande budgetsystem anvisas medel till lokala myndigheter enligt beslut av centrala myndigheter från ett stort antal riksstatsanslag som i sin tur kan delas upp på anslagsposter eller andra anvisningar på maximerade belopp. Genom dessa anvisningar regleras vilka slag av resurser som får förbrukas vid förbanden och omfatt-

ningen av förbrukningen. Kontroll av förbrukningen sker genom bokföring på redovisningstitlar som svarar mot anvisningarna. Budget- och redovisningssystemet styr härigenom de lokala myndigheternas val och förbrukning av resurser. Systemet försvårar eller rent av omöjliggör ett användande av de budget- och redovisningsmetoder som KFU önskar få prövade. Utredningen har därför begärt att medel till försöksförbanden I 12, P 2 och F 10 för budgetåret 1967/68 anvisas såsom *ett* belopp. Verksamheten förutsätts härvid regleras med tillhjälp av förbandsbudgeter. Dessa innehåller dels de uppgifter som överordnade myndigheter ålagt förbanden dels beräknad resursförbrukning m. m. Förbandens uppgifter och mot dessa svarende resursförbrukning fördelas på kostnadsbärare som förutsätts ha direkt anknytning till programbudgetens programindelning.

Riksrevisionsverket som yttrat sig över FKU framställning framhåller att tillämpningen av en medelsredovisning av den typ som föreslagits bör ge erfarenheter som inte bara är av värde för verksamheten vid försöksförbanden utan även i ett större sammanhang. Riksrevisionsverket har med hänsyn härtill inte något att erinra mot bifall till framställningen. Verket föreslår att för ändamålet upptas ett särskilt riksstatsanslag, som bör uppföras med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Genom beslut den 30 juni 1967 har Kungl. Maj:t föreskrivit att försöksverksamhet med verksamhetsplanering, budgetering, kostnadsredovisning och verksamhetskontroll (prestationsmätningar) samt därav betingade organisationsförsök får bedrivas under budgetåret 1967/68 vid I 12, P 2 och F 10. Verksamheten vid förbanden skall regleras enligt särskilda av Kungl. Maj:t godkända förbandsbudgeter. Vidare har förordnats att nettoutbetalningarna för budgetåret 1967/68 icke får överstiga för I 12 18 634 000 kronor, för P 2 18 707 000 kronor och för F 10 38 156 000 kronor. Dessa utbetalningar redovisas tills vidare vid sidan av riksstaten på särskilda förskottstitlar.

Utbetalningarna för I 12, P 2 och F 10 egen verksamhet får inte ske från anslag som finns uppfört under fjärde huvudtiteln i riksstaten för budgetåret 1967/68. Inte heller får utgiftsstaten för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1967/68 utan Kungl. Maj:ts medgivande utnyttjas för utbetalningar som hänför sig till I 12, P 2 eller F 10.

Slutligen har Kungl. Maj:t föreskrivit att vissa belopp på reservationsanslag under fjärde huvudtiteln skall ställas till Kungl. Maj:ts förfogande samt att vissa belopp av försvarets fastighetsfond inte får utnyttjas utan Kungl. Maj:ts medgivande. De belopp som sålunda spärrats motsvarar vad som i förbandsbudgeterna upptagits för ändamålen.

Departementschefen

En utvidgad försöksverksamhet med verksamhetsplanering, budgetering, kostnadsredovisning och verksamhetskontroll har enligt min mening stor

betydelse för strävandena att finna former för en ytterligare förbättradushållning på olika områden inom försvaret.

Den beslutade försöksverksamheten är också av stort värde som underlag för beslut om programbudgetering och dess tillämpning på olika nivåer inom departementets verksamhetsområde.

Om försöksverksamhet av det slag som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1967 bedrivs vid I 12, P 2 och F 10 under innevarande budgetår inte skall snedvridas genom tillämpning av det nuvarande budget- och redovisningssystemet, krävs särskilda åtgärder. Riksrevisionsverket har därför föreslagit att utbetalningarna för försöksförbanden under budgetåret 1967/68 skall redovisas på ett särskilt anslag i riksstaten. Jag ansluter mig till ämbetsverkets förslag. För ändamålet bör ett förslagsanslag »Förband med särskild budget» anvisas på tilläggsstat I.

Förslagsanslaget Förband med särskild budget bör uppföras med ett formellt belopp av 1 000 kr. Anslaget bör inte få belastas med utbetalningar till större belopp än netto 75 497 000 kr. Detta belopp svarar mot de enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1967 medgivna sammanlagda nettoutbetalningarna till I 12, P 2 och F 10 under budgetåret 1967/68.

En anordning av angivet slag innebär inte att den för det militära försvaret för innevarande budgetår fastställda utgiftsramen får överskridas. Besparingar som svarar mot de budgeterade utgifterna vid försöksförbanden bör uppkomma på riksstatsanslag som inte får belastas med utgifter för dessa förband. Kungl. Maj:t får vidta åtgärder för att reglera den sammanlagda medelsförbrukningen. Viss avstämning av medelsförbrukningen bör göras innan prisregleringsanslaget disponeras slutligt.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förband med särskild budget* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Bilaga 4

SOCIALDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet på Stockholms slott den 3 november 1967.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, HOLMQVIST, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG.

T. f. chefen för socialdepartementet, statsrådet Geijer, anmäler härefter de ärenden under socialdepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 och anför.

DRIFTBUDGETEN

Femte huvudtiteln

G. Universitetssjukhus m. m.

[1] G 6. Bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m. Till detta ändamål har för budgetåret 1967/68 anvisats ett reservationsanslag av 1 000 kr.

Direktionen för karolinska sjukhuset

För verksamhet med njurtransplantationer och för en vårdenhet för patienter med hjärtinfarkt vid serafimerlasarettet föreslås att 500 000 kr. anvisas enligt följande.

1. Utrustning för njurtransplantationsverksamhet	300 000
2. Utrustning för en hjärtinfarktenhet	200 000
	500 000

1. Med bidrag från statens medicinska forskningsråd påbörjades år 1964 njurtransplantationskirurgi vid serafimerlasarettets kirurgiska klinik, varvid njurar opereras in hos människor som inte själva har fungerande njurar. Före januari 1967 har sammanlagt 32 sådana transplantationer utförts. Av dessa fungerade den inopererade njuren fortfarande hos 14 patienter i januari 1967. Verksamheten har alltjämt karaktär av utvecklingsarbete. Den ställer emellertid krav som inte kan tillgodoses inom den fastställda ramen för serafimerlasarettets normala verksamhet. Vunna resultat av njurtransplantationskirurgin talar för att verksamheten bör få bedrivas i en omfattning, som kan förenas med övrig kirurgisk verksamhet inom kliniken. Hän-syn måste därvid även tas till de s. k. serviceavdelningarnas kapacitet. Särskilda utredningar har verkställts angående förutsättningarna för den framtida njurtransplantationskirurgin vid serafimerlasarettet. Man kan räkna med att ca 55 fall årligen inom storstockholmsområdet är lämpade för ifrå-gavarande operationer. Utredningarna visar emellertid att serafimerlasarettets resurser medger högst 25 njurtransplantationer per år. Direktionen förordar därför, att verksamheten dimensioneras till att omfatta högst 25 njurtransplantationer per år. Verksamheten, som i huvudsak förutsätts bygga på användande av njurar från avlidna, bör förläggas till dagtid. Detta förutsätter att en givarorganisation skapas, som kan utnyttja samtliga kirurgiska kliniker i storstockholmsområdet. Överläkaren vid kirurgiska kliniken vid serafimerlasarettet bör svara för uppbyggnaden av en sådan organisation. I detta sammanhang understryks bl. a. angelägenheten av att ett intensivt studium ägnas problemet om förlängning av den tid som står till förfogande för funktionsdugligheten hos ett uttaget transplantat.

Patienter, som skall undergå en njuroperation, måste i avvaktan härpå få blodet regelbundet renat genom s. k. dialysbehandling. För sådan behandling måste ett särskilt njurdialysrum anordnas inom kirurgiska kliniken. Kostnaderna för anordnandet härav beräknar direktionen till ca 90 000 kr. Dessa kostnader kan bestridas från det anslag till serafimerlasarettets underhåll, som finns upptaget under karolinska sjukhusets delfond av statens allmänna fastighetsfond.

Direktionen framhåller i detta sammanhang att dialysrummet kräver särskild personal för övervakning av patienterna m. m. Förutom vid kirurgiska kliniken behövs en förstärkning av personalen även vid anestesivdelningen och kemiska centrallaboratoriet med anledning av njurtransplantationsverksamheten vid lasarettet. Sammanlagt räknar direktionen med ett behov av 400 000 kr. årligen till avlöningar åt personal för verksamhet som sammanhänger med njurtransplantationskirurgin. Detta innebär en viss inte närmare redovisad nedskärning av det behov av två läkare och ca nitton andra tjänstemän, som läggs fram i utredningarna till en beräknad kostnad av inte fullt 600 000 kr. per år i löneläget år 1966. I utred-

ningarna uppskattas vidare vissa årliga omkostnader för verksamheten till 100 000 kr.

För dialysbehandlingen fordras dialysapparater, dialysfilter och specialbord m. m. för ca 135 000 kr. Vidare behövs blodkylskåp, blodvärmare och övervakningsapparat för ca 60 000 kr. Provtagning och rutinanalyser i samband med njurtransplantationsverksamheten bör ske vid ett särskilt laboratorium inom kliniskt-kemiska centrallaboratoriet. Laboratoriet bör bl. a. utrustas med viss s. k. autoanalyser. Kostnaden för laboratorietrustningen beräknas till ca 85 000 kr. Slutligen räknar direktionen med att viss utrustning för ca 30 000 kr. behövs på olika arbetsplatser vid lasarettet. Totalt fordras utrustning för avrundat 300 000 kr.

2. Man kan räkna med att årligen ta emot 250 patienter med hjärtinfarkt vid serafimerlasarettets medicinska klinik. Vårdresurserna är otillräckliga. Tre intensivobservationsplatser för patienter med hjärtinfarkt bör inrättas inom en vårdavdelning vid medicinska kliniken. Denna bör utrustas med EKG- och registreringsapparat m. m. för ca 200 000 kr.

Direktionen erinrar om att Stockholms stad övertar huvudmannaskapet för serafimerlasarettet den 1 juli 1968.

Yttranden

Medicinalstyrelsen finner förslaget till framtida organisation av njurtransplantationsverksamheten vid serafimerlasarettet förtjänstfullt och tillstyrker bifall till framställningen. *Byggnadsstyrelsen* anser att man bör undersöka möjligheterna att utöka bilokalerna till föreslaget njurdialysrum. I övrigt har styrelsen inget att erinra. Kostnaden för anordnandet av rummet uppskattar styrelsen dock till totalt 130 000 kr.

Stockholms stadskollegium anser, att den njurtransplantationskirurgiska verksamheten för storstockholmsområdet bör i en framtid förläggas till det blivande Huddinge sjukhus. I avvaktan härpå bör verksamheten i förslagen omfattning fortsättas vid serafimerlasarettet. Stadskollegiet tillstyrker de framlagda förslagen men understryker, att verksamheten bör inriktas på att tillgodose storstockholmsområdets behov. Fördelningen av kostnader för personal och övriga omkostnader förutsätts komma att regleras enligt det avtal om huvudmannaskap för och läkarutbildning vid serafimerlasarettet m. m. som träffas inför lasarettets överlämnande till Stockholms stad den 1 juli 1968.

Departementschefen

Driften av serafimerlasarettet beräknas komma att övertas av Stockholms stad den 1 juli 1968.

Med bidrag från statens medicinska forskningsråd har njurtransplanta-

tionskirurgi — innebärande att njurar opereras in hos människor som saknar fungerande njurar — bedrivits vid serafimerlasarettets kirurgiska klinik sedan år 1964. Fram till januari 1967 har sammanlagt 32 sådana njurtransplantationer utförts. Hos 14 av patienterna fungerade den inopererade njuren fortfarande nämnda månad. Njurtransplantationsverksamheten har emellertid ställt krav, som i längden inte kan tillgodoses inom ramen för serafimerlasarettets normala verksamhet. Direktionen har nu lagt fram förslag, som syftar till att foga in njurtransplantationskirurgin i lasarettets normala verksamhet. Sålunda föreslås att en särskild dialysavdelning anordnas för patienter, som står i tur för njurtransplantation. Vidare räknar direktionen bl. a. med ett särskilt laboratorium inom kliniskt-kemiska centrallaboratoriet för provtagningar och analyser.

Behovet av njurtransplantationer inom storstockholmsområdet har uppskattats till 55 operationer varje år. Vissa utredningar som gjorts av direktionen visar emellertid att det av många orsaker inte är möjligt att utföra flera än 25 sådana operationer årligen vid lasarettet. På sikt får man därför räkna med att verksamheten tas upp även vid något annat sjukhus i området. Det framgår även av direktionens förslag att den organisation för njurtransplantationsverksamhet, som f. n. är möjlig på serafimerlasarettet, blir relativt dyrbar. Den måste därför betraktas som en försöksorganisation under ett flerårigt medicinskt utvecklingsarbete.

Direktionens förslag innebär att ca 25 njurtransplantationer skall kunna utföras varje år vid serafimerlasarettet.

Kostnaderna för anordnandet av dialysavdelningen har byggnadsstyrelsen uppskattat till 130 000 kr. Direktionen för karolinska sjukhuset beräknar personalkostnaderna för njurtransplantationsverksamheten till 400 000 kr. per år räknat i 1966 års löneläge. På omkostnadssidan uppskattas merutgifterna till ca 100 000 kr. årligen, vartill kommer anskaffningskostnader för viss utrustning.

Stockholms stad, som beräknas överta lasarettet den 1 juli 1968, har inte haft något att erinra mot direktionens förslag rörande transplantationsverksamheten. Medicinalstyrelsen tillstyrker bifall till förslagen.

Jag finner direktionens förslag väl avvägda och tillstyrker att de genomförs under innevarande budgetår. För anskaffning av utrustning till njurtransplantationsverksamhet vid serafimerlasarettet beräknar jag sammanlagt 300 000 kr.

Kostnaderna för anordnande av dialysavdelningen bör bestridas genom ianspråktagande av tillgängliga underhållsmedel från karolinska sjukhusets delfond av statens allmänna fastighetsfond. Det ankommer på Kungl. Maj:t att besluta om de överskridanden av avlönings- och omkostnadsanslagen för serafimerlasarettet, som kan komma att behövas med anledning av njurtransplantationsverksamheten.

Inom lasarettets medicinska klinik bör vidare i enlighet med direktionens

förslag snarast anordnas tre vårdplatser för patienter med hjärtinfarkt. För utrustning till denna verksamhet beräknar jag 200 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m.* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kr.

[2] **G 9. Akademiska sjukhuset i Uppsala: Utrustning.** Till detta ändamål har för budgetåret 1967/68 anvisats ett reservationsanslag av 2 850 000 kr.

Direktionen för akademiska sjukhuset i Uppsala

Under anslagsposten Akademiska sjukhusets i Uppsala delfond av statens allmänna fastighetsfond har de senaste budgetåren tagits upp medel för inköp av bostadsrättslägenheter för sjukhusets behov. Sjukhuset har kunnat bl. a. förvärva 14 femrumslägenheter i ett nyligen uppfört bostadsområde. Lägenheterna bör möbleras, varefter sjukhuset kan hyra ut lägenheterna till anställda vid sjukhuset. Kostnaderna för erforderliga möbler beräknas till 150 000 kr. I hyresintäkten kommer sedan att kunna läggas in såväl amortering som ränta på möbleringskostnaderna.

Departementschefen

Akademiska sjukhuset i Uppsala har förvärvat ett antal större bostadsrättslägenheter. För att dessa lägenheter skall kunna utnyttjas som bostäder för viss sjukhuspersonal bör de hyras ut i möblerat skick. Kostnaderna för anskaffning av möbler, vilken bör ske snarast möjligt, beräknar jag i likhet med sjukhusdirektionen till 150 000 kr. Räntor och amortering på dessa kostnader avses läggas in i hyrorna.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Akademiska sjukhuset i Uppsala: Utrustning* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kr.

[3] **G 15 a. Bidrag till regionsjukhuset i Linköping.** Något anslag till detta ändamål finns inte upptaget i riksstaten för budgetåret 1967/68.

Statens förhandlingsnämnd

Förhandlingsnämnden har under våren 1967 slutit avtal med Östergötlands läns landsting om läkarutbildning vid regionsjukhuset i Linköping. Avtalet är träffat under förbehåll om godkännande av Kungl. Maj:t och landstinget.

Avtalet innehåller i huvuddrag följande. Landstinget skall vid regionsjukhusets kommande utbyggnad anordna och utrusta sjukhuset även för läkarutbildning och klinisk forskning. Därvid skall lokalerna för läkarutbildningen, som läsåret 1969/70 inleds med det propedeutiska årets kurser, dimensioneras för årlig intagning av ca 85 medicine kandidater. Staten skall i princip lämna investeringsbidrag med 25 % av kostnaderna för anläggningens färdigställande. Bidraget skall tillhandahållas i ungefärlig proportion till landstingets utlägg med början under januari 1968. Avtalet avses gälla fr. o. m. den 1 juli 1967 t. o. m. den 30 juni 1970. Parterna avser att ta upp förhandlingar om ett nytt avtal under år 1968. Landstinget har emellertid fått viss garanti för investeringsbidrag även för tiden efter den 30 juni 1970.

Statens förhandlingsnämnd, som den 16 mars 1967 överlämnat avtalet för Kungl. Maj:ts prövning, har varit medveten om svårigheterna för statsmakterna att hinna pröva avtalet före den 1 juli 1967 då avtalet enligt sin lydelse skulle träda i kraft. Nämnden har i frågan anfört följande.

Eftersom anslag till bidrag för regionsjukhuset i Linköping inte finns upptaget i 1967 års statsverksproposition, torde bidrag inte kunna börja utbetalas den 1 juli 1967. En hel del byggnadsåtgärder som enligt avtalet är bidragsgrundande har redan utförts, och landstinget har yrkat att bidrag för dessa och senare under år 1967 utförda arbeten, kostnadsberäknade till totalt ca 30 milj. kr., skall kunna utbetalas under januari månad 1968. Nämnden, som ansett yrkandet skäligt, har förutsatt att vid ifrågavarande tidpunkt medel för ändamålet skall finnas tillgängliga för utbetalning — eventuellt förskottsvis i avvaktan på ett slutligt godkännande av avtalet. Landstinget beräknar att t. o. m. den 30 juni 1968 vid regionsjukhuset kunna bygga och utrusta för ca 56 milj. kr., vilket skulle föranleda statligt investeringsbidrag under budgetåret 1967/68 med ca 14 milj. kr.

Departementschefen

Villkorligt träffat avtal om läkarutbildning vid regionsjukhuset i Linköping har träffats med Östergötlands läns landsting. Staten skall i princip lämna investeringsbidrag med 25 % av kostnaderna för sjukhusets utbyggnad för läkarutbildning och forskning. Avtalet är avsett att gälla fr. o. m. den 1 juli 1967 t. o. m. den 30 juni 1970. Parterna har förutsatt att investeringsbidrag skall kunna börja utbetalas under januari 1968.

Mot bakgrunden av detta avtal har ytterligare 86 nybörjarplatser för medicine studerande anordnats vid universitetet i Uppsala fr. o. m. läsåret 1967/68 i enlighet med av riksdagen godtagna förslag i prop. 1965: 141 (SU 173, rskr 411). Avtalet har godkänts av landstinget i april 1967. Beredningen av avtalsärendet är emellertid för statens del ännu inte avslutad. Förslag rörande avtalet m. m. kan läggas fram tidigast under 1968 års riksdags vårsession. Jag vill dock framhålla att jag inte funnit anledning till

erinran mot avtalsförslagets huvudprinciper, vilka överensstämmer med dem som tillämpats vid träffande av flertalet gällande avtal rörande läkarutbildning vid undervisningssjukhus. En skillnad, som bör vara till fördel för båda parter, är dock att statens garanti för investeringsbidraget är knutet till ett visst belopp och inte gäller under viss tid. Det synes mig därför rimligt att staten — utan att avvakta avtalets slutliga godkännande — tills vidare fullgör sina i avtalet upptagna förpliktelser. Jag föreslår därför att Kungl. Maj:t redan nu inhämtar riksdagens bemyndigande att från ett särskilt för ändamålet upptaget anslag förskottsvis till Östergötlands läns landsting betala ut de investeringsbidrag m. m., som skulle ha erlagts om avtalet varit godkänt även av staten.

För ändamålet bör ett förslagsanslag anvisas under rubriken Bidrag till regionsjukhuset i Linköping. Jag har inget att erinra mot den beräkning av anslagsbehovet till 14 milj. kr. för budgetåret 1967/68, som gjorts av statens förhandlingsnämnd.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna vad jag i det föregående anfört om förskottsvis utbetalande av vissa investeringsbidrag m. m. till Östergötlands läns landsting på grundval av ett villkorligt träffat avtal om läkarutbildning vid regionsjukhuset i Linköping;

b) till *Bidrag till regionsjukhuset i Linköping* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 anvisa ett förslagsanslag av 14 000 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

Statens allmänna fastighetsfond

[4] **9. Utbyggande av karolinska sjukhuset.** Till ändamålet har för budgetåret 1967/68 anvisats ett investeringsanslag av 13,5 milj. kr.

I. Lokal- och utrustningsprogramkommittén för karolinska sjukhuset

Sedan hösten 1965 har konsulter engagerats vid karolinska sjukhuset för utredningar bl. a. angående befintliga huskroppars byggnadstekniska tillstånd, grundförhållanden och olika försörjningsfrågor (vatten och avlopp, elkraft, VVS och kommunikationer m. m.). För sjukhusets räkning har också föranstaltats om vissa program- och stadsplanutredningar. Dessa grundläggande tekniska utredningar är nödvändiga som underlag för programmering och projektering av sjukhusets utbyggnad.

Till ändamålet har statsmakterna hittills anvisat 1,5 milj. kr. (prop. 1966: 2, bil. 3, SU 18, rskr 56, prop. 1966: 105, bil. 3, SU 81, rskr 196 och prop. 1967: 1 bil. 7 s. 218, SU 5, rskr 5).

Under budgetåret 1967/68 skall enligt en av lokal- och utrustningsprogramkommittén (LUP-kommittén) för karolinska sjukhuset antagen tidsplan den s. k. östra byggnaden — innehållande bl. a. centraloperation — programmeras. Detta innebär en stark forcering av arbetet inom kommittén. Programmeringen kräver intensiv medverkan av konsulter, särskilt arkitektkonsulter. Forceringen av programarbetet medför ökade kostnader för tekniska utredningar. Det ytterligare medelsbehovet för programutredningar beräknas av kommittén till 400 000 kr., vilket belopp bör ställas till sjukhusets förfogande.

II. Byggnadsstyrelsen

Under våren 1966 har universitetskanslersämbetet lämnat över en ansökan från konsistoriet vid karolinska institutet om tillstånd att från Ford Foundation och Wenner-Grenska Samfundet få ta emot gåvomedel om sammanlagt omkring 2,3 milj. kr. för uppförande av forskningslokaler för medicinsk fortplantnings- och utvecklingsforskning. Med anledning härav har byggnadsstyrelsen lagt fram förslag till en tillbyggnad av djurhuset vid karolinska sjukhusets centrallaboratorium, vari forskningslokalerna kan inrymmas. Kostnaderna uppskattades till 4,6 milj. kr. i prisläget den 1 april 1966, varav 0,5 milj. kr. för projekteringskostnader.

Kungl. Maj:t har den 7 april 1967 bemyndigat karolinska institutet att motta gåvomedlen under förutsättning att mottagandet inte för med sig andra framtida kostnader för statsverket än som angivits i ansökningsen. Vidare fick byggnadsstyrelsen i uppdrag att — i samråd med LUP-kommittén för karolinska sjukhuset och sjukhusets direktion — på grundval av förslagen utföra projektering fram till och med färdigställande av bygghandlingar, innefattande tillförlitlig kostnadsberäkning, av tillbyggnaden till djurhuset. Byggnadsstyrelsen skulle därvid få använda högst 0,5 milj. kr. från det under fonden för förslag till statsverket anvisade investeringsanslaget till vissa projekteringskostnader.

Lokalerna i tillbyggnaden avses bli generellt utformade. Av kostnaderna avser 560 000 kr. fast laboratorieinredning. Byggnaden beräknas kunna tas i bruk under sommaren 1969.

En allmän medicinsk forskargrupp för fortplantningens endokrinologi har inrättats den 1 juli 1967 under ledning av en professor (prop. 1967: 1 bil. 10, s. 334, SU 8, rskr 8). Som förste innehavare av professuren har utnämnts E. Diczfalusy. Forskargruppen avses få lokaler i tillbyggnaden i avvaktan på att stadigvarande forskningslokaler kommer till vid karolinska sjukhuset i överensstämmelse med förslagen härom i 1964 års generalplan för sjukhuset (prop. 1965: 59, SU 99, rskr 273).

Även en grupp under professorn i pediatrik vid karolinska institutet J. Lind, som sysslar med utvecklingsforskning rörande bl. a. nyföddhetsperiodens fysiologi och nutrition samt fostermissbildningarnas uppkomst (teratologi) och andra läkemedelsbiverkningar, kan i de nya lokalerna få för-

bättrade forskningsmöjligheter. Konsistoriet vid karolinska institutet har härutöver räknat med att forskargrupper, som bl. a. behandlar cirkulationsorganens åldersförändringar och deras förebyggande, skall kunna få plats i den planerade byggnaden. Enligt universitetskanslersämbetets uppfattning är samtliga nämnda forskningsprojekt av synnerligen hög angelägenhetsgrad.

Departementschefen

För den vidare utbyggnaden av karolinska sjukhuset är det viktigt att grundläggande tekniska utredningar görs på ett tidigt stadium. Vidare behövs utredningar om hur sjukhusets kommunikations- och distributions-system m. m. bör utformas. Forceringen av programmeringen av den planerade s. k. östra byggnaden, som bl. a. skall innehålla centraloperation, har fört med sig ett ökat medelsbehov för de tekniska utredningarna vid sjukhuset. Programkommitténs förslag bör godtas. Jag beräknar sålunda för detta ändamål ett ytterligare medelsbehov av 400 000 kr. under budgetåret 1967/68.

Fortplantningsforskningen tillmäts numera stor betydelse bl. a. för familjeplaneringen i utvecklingsländerna. En allmän-medicinsk forskargrupp för fortplantningens endokrinologi har inrättats den 1 juli 1967 under ledning av professor E. Diczfalusy. Gruppen avses få lokaler vid karolinska sjukhuset, vilka emellertid t. v. blir provisoriska.

Vikten av forskning rörande fostrets och spädbarnets utveckling har be-lysts av bl. a. den s. k. neurosedynkatastrofen.

Ford Foundation och Wenner-Grenska Samfundet har ställt sammanlagt ca 2,3 milj. kr. till förfogande för att arbetsvillkoren för den medicinska fortplantnings- och utvecklingsforskningen vid karolinska sjukhuset skall kunna förbättras genom tillkomsten av nya forskningslokaler. Lokalerna kan erhållas genom att man omedelbart uppför den tillbyggnad till sjukhusets djurhus, som upptagits redan i 1964 års generalplan för karolinska sjukhuset. Kostnaden för tillbyggnaden har uppskattats till 4,6 milj. kr. i prisläget den 1 april 1966. Mot bakgrunden av angelägenheten av den forskning som kan inrymmas i den föreslagna byggnaden har Kungl. Maj:t den 7 april 1967 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra projektering t. o. m. bygghandlingar av tillbyggnaden. Tillbyggnaden bör snarast uppföras. Jag har ingen erinran mot den gjorda kostnadsuppskattningen. Under förutsättning av att riksdagen godtar förslagen rörande byggnadsföretaget skulle byggnadsuppdrag kunna lämnas under våren 1968 och byggnaden stå färdig för inflyttning under sommaren 1969. Härigenom skulle bl. a. den nämnda forskargruppen för fortplantningens endokrinologi kunna få mera tillfredsställande lokaler vid denna tidpunkt.

Medlen för byggnadsföretaget bör anvisas i ett sammanhang. Gåvomedlen bör tillgodoföras den på riksstaten för budgetåret 1967/68 upptagna inkomstiteln Övriga diverse inkomster.

Jag beräknar således 4,6 milj. kr. för uppförandet av en tillbyggnad av djurhuset vid karolinska sjukhuset.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utbyggande av karolinska sjukhuset* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kr.

Fonden för låneunderstöd

[6] 5 a. Lån till vissa byggnadsarbeten m. m. vid Norrbackainstitutet. I riksstaten för budgetåret 1965/66, Fonden för låneunderstöd, har under denna anslagsrubrik uppförts ett investeringsanslag av 2 250 000 kr. för ett tills vidare ränte- och amorteringsfritt lån till föreningen för bistånd åt lytta och vanföra i Stockholm. Lånet var avsett för byggande av ett elevhem med 60 internatplatser för rörelsehindrade elever vid Lidingöhemmet.

Föreningen har anmält att byggnadsarbetena slutförts och att det nya elevhemmet är i bruk. Den totala kostnaden för anläggningen anges till 2 591 736 kr., dvs. 341 736 kr. mer än som anvisats. Härav hänför sig 175 000 kr. till kostnadsökning som föranletts av den allmänna byggnadskostnadsstegringen under byggnadstiden. Återstoden avser oförutsedda merkostnader för bl. a. elarbeten och ny anläggning för automatiskt brandalarm. Föreningen hemställer om ytterligare ränte- och amorteringsfritt lån med 341 736 kr. för att täcka de uppkomna merkostnaderna för byggnadsarbetena vid Lidingö skolhem.

Byggnadsstyrelsen bedömer den redovisade totalkostnaden för byggnadsarbetena som rimlig. Den uppkomna merkostnaden anses försvarbar.

Departementschefen

Jag tillstyrker att föreningen beviljas ett tills vidare ränte- och amorteringsfritt lån med 340 000 kr. för att täcka den uppkomna merkostnaden för de utförda byggnadsarbetena.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lån till vissa byggnadsarbeten m. m. vid Norrbackainstitutet* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 340 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet på Stockholms slott den 3 november 1967.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, HOLMQVIST, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG.

Härefter anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, de under punkterna 1 och 5 samt statsrådet Wickman de under punkterna 2, 3 och 4 i det följande upptagna ärendena under finansdepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68. Föredragandena anför.

DRIFTBUDGETEN

Sjunde huvudtiteln

C. Skatte- och kontrollväsen

[1] C 11. Mynt- och justeringsverket: Nyanskaffning av vissa maskiner m. m. Till detta ändamål har för budgetåret 1967/68 anvisats ett reservationsanslag av 125 000 kr. (prop. 1967: 1 bil. 9 s. 48, SU 7, rskr 7).

Mynt- och justeringsverket har anmält, att en av verkets myntpräglingsmaskiner har havererat och att maskinen är så hårt sliten att det inte lönar sig att reparera den. Eftersom präglingskapaciteten var hårt ansträngd redan före haveriet, finner verket det angeläget att en ny maskin kan anskaffas redan under detta budgetår. Verket beräknar kostnaderna för en sådan till 180 000 kr. och föreslår att detta belopp ställs till verkets förfogande.

Departementschefen

Jag delar mynt- och justeringsverkets uppfattning att en ny myntpräglingsmaskin bör anskaffas så snart som möjligt. Verkets uppgift om kostnaden för en sådan kan jag godta. De medel, som tidigare anvisats till nyanskaffning av vissa maskiner m. m., kan inte tas i anspråk för präglingsmaskinen utan att andra angelägna anskaffningar eftersätts. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Mynt- och justeringsverket: Nyanskaffning av vissa maskiner m. m.* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 180 000 kr.

D. Industri, bergsbruk, energiförsörjning m. m.

[2] **D 4. Statens institut för hantverk och industri: Utrustning och inredning.** För budgetåret 1967/68 är på riksstaten under förevarande anslagsrubrik uppfört ett reservationsanslag av 400 000 kr.

Statens institut för hantverk och industri hemställer i skrivelse den 22 maj 1967 att medel till ett belopp av 70 000 kr. ställs till förfogande för flyttnings- och inredningskostnader. Institutet anför, att dess elektroniksektion av byggnadsstyrelsen har anvisats särskilda lokaler utanför institutetsbyggnaden. Flyttningen samt inredningen av de anvisade lokalerna har medfört extra kostnader på tillsammans 69 569 kr. På grund av dessa kostnaders extraordinära natur kan de inte täckas av de medel som ställts till institutets förfogande för utrustning och inredning.

Yttrande

Riksrevisionsverket anför i skrivelse den 10 oktober 1967 att upphandlingen av armatur påkallar särskild utredning. I avvaktan härpå kan större anslag än 45 000 kr. inte tillstyrkas.

Föredraganden

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens institut för hantverk och industri: Utrustning och inredning* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 45 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

Statens affärsverksfonder

F. Statens vattenfallsverk

[3] 1. **Kraftstationer m. m.** I årets statsverksproposition förordade föredragande departementschefen en ram för medelsförbrukningen under innevarande budgetår av 350 milj. kr. Beräkningen av anslagsbeloppet skedde under hänsynstagande till att en marginal utöver ramen bör finnas för att möjliggöra den ökning av medelsförbrukningen under löpande budgetår som kan påkallas av konjunkturmässiga eller andra särskilda skäl. Med beaktande av den beräknade behållningen på anslaget vid utgången av budgetåret 1966/67 togs anslaget upp med 360 milj. kr.

Genom beslut den 9 juni 1967 föreskrev Kungl. Maj:t att vattenfallsverket under budgetåret 1967/68 inte utan Kungl. Maj:ts medgivande får belasta anslaget med högre belopp än sammanlagt 350 milj. kr.

Föredraganden

Med hänsyn främst till sysselsättningssituationen i Norrland har Kungl. Maj:t genom beslut den 22 september och den 27 oktober 1967 föreskrivit att vattenfallsverket får ta i anspråk ytterligare sammanlagt 34 milj. kr. av anslaget till kraftstationer m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t

ger riksdagen till känna vad jag anfört om det utökade bemyndigandet för statens vattenfallsverk att ta i anspråk anslaget Kraftstationer m. m.

Statens allmänna fastighetsfond

[4] 23. **Nybyggnad för kavitationslaboratorium vid statens skeppsprovvningsanstalt.** Vid 1965 års riksdag fattades beslut om att inrätta ett kavitationslaboratorium vid statens skeppsprovvningsanstalt i Göteborg (prop. 1965: 1 bil. 12 s. 86, SU 10, rskr 10).

För ändamålet har hittills anvisats ett investeringsanslag om sammanlagt 2 375 000 kr., vilket motsvarar den beräknade kostnaden för byggnadsföretaget i prisläget den 1 april 1966 (prop. 1967: 1 bil. 12 s. 162).

Byggnadsstyrelsen (skr. 22/8 1967) beräknar, att denna kostnadsram med hänsyn till den allmänna byggnadskostnadsstegringen motsvarar 2 440 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1967. Härutöver erfordras att kostnadsramen höjs med 60 000 kr. på grund av extraordinära grundförhållanden som tidigare inte kunnat förutses. Styrelsen föreslår därför nu en kostnadsram om $(2\,440\,000 + 60\,000 =) 2\,500\,000$ kr. i prisläget den 1 april 1967. Med hänsyn till den förbrukning som styrelsen beräknar för budgetåret 1967/68 bör skillnaden mellan detta belopp och hittills anvisade medel d. v. s. $(2\,500\,000 - 2\,375\,000 =) 125\,000$ kr., anvisas på tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1967/68.

Föredraganden

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nybyggnad för kavitationslaboratorium vid statens skeppsprovvningsanstalt* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 125 000 kr.

Fonden för statens aktier

[5] 2. **Teckning av aktier i Sveriges kreditbank.** Enligt 62 § lagen den 31 mars 1955 (nr 183) om bankrörelse (banklagen) är affärsbankernas rätt att mottaga inlåning från allmänheten volymmässigt begränsad till en viss multipel av bankens eget kapital. Undantagna från denna regel är inlånade medel, som placeras i tillgångar av vissa slag. Sådana tillgångar brukar betecknas som täckningsfria. Helt täckningsfria tillgångar är t. ex. medel placerade i kassa och hos riksbanken, på postgiro eller i annan bank inestående medel samt — intill marknadsvärdet, dock högst nominella värdet — svenska statens skattkamarväxlar och s. k. guldkantade obligationer med en återstående löptid av högst fem år. Innebörden av bestämmelserna om inlåningsrätt är således, att en bank, om inlåningen från allmänheten ökas så att den föreskrivna proportionen mellan eget kapital och inlåningsmedlen inte kan hållas, inte kan använda de överskjutande inlåningsmedlen för utlåning till allmänheten utan måste placera dem i täckningsfria tillgångar.

Med eget kapital avses aktiekapital, reservfond och dispositionsfond, s. k. fria skattefonder samt vinstbalans och andra jämförbara fondavsättningar. Vid bestämmande av inlåningsrätten får hänsyn tas till av banken utfärdade förlagsbevis. Beloppet härför har intill den 1 juli 1965 varit maximerat till halva aktiekapitalet, men ändrades då till att motsvara hela storleken av aktiekapitalet.

En ytterligare uppmjukning av inlåningsrättsbestämmelserna genomför-

des våren 1966, då täckningsfriheten för vissa fordringar mot fullgod säkerhet höjdes.

Styrelsen för Sveriges kreditbank hemställer i skrivelse den 19 september 1967 att åtgärder vidtas till förberedande av en ökning av bankens aktiekapital med 39,6 milj. kr.

Styrelsen erinrar inledningsvis om att kreditbanken — sedan ett investeringsanslag för ändamålet anvisats av riksdagen — genomförde en nyemission våren 1963. Den innebar emission av en ny aktie för två gamla och emissionskursen var satt till 150 kr. per aktie. Genom emissionen ökade bankens eget kapital med 59,4 milj. kr. och bankens inlåningsrätt vidgades härigenom med i det närmaste 600 milj. kr. Åtgärden vidtogs sedan banken till fullo utnyttjat då föreliggande möjligheter att vidga inlåningsrätten genom emission av förlagslån.

Kreditbankens inlåning har, framhåller styrelsen, i likhet med övriga affärsbankers, vuxit i snabb takt. För femårsperioden 1961—65 uppgår den årliga ökningen för kreditbankens del till i genomsnitt 11 %. År 1966 var ökningen 12,4 % och första halvåret 1967 ökade inlåningen med 7,3 % till 4 132 milj. kr. För hela perioden 31 december 1960—30 juni 1967 uppgår ökningen till 2 046 milj. kr. eller 98 %. Den snabba ökningen av inlåningen har gjort att frågan om åtgärder för att öka bankens inlåningsrätt nästan ständigt varit aktuell.

Efter nämnda nyemission har två förlagslån emitterats av inlåningsrättsliga skäl, nämligen ett på 30 milj. kr. vid halvårsskiftet 1965 och ett på samma belopp den 15 mars 1967. Därmed har denna möjlighet till ökning av bankens inlåningsrätt vid nuvarande storlek av aktiekapitalet ånyo helt utnyttjats. En ytterligare ökning av aktiekapitalet genom nyemission framstår därför enligt styrelsens mening som ofrånkomlig om en uppbromsning av bankens normala utveckling skall kunna förhindras. I detta sammanhang erinras om att två storbanker under förra året och en under innevarande år av samma skäl sett sig föranlåtna att verkställa nyemissioner.

Vid utgången av år 1966 uppgick kreditbankens eget kapital, satt i relation till den totala inlåningen, till 5,3 %. Motsvarande siffra för samtliga affärsbanker är 7,1 %. För enbart de fyra övriga storbankerna är genomsnittssiffran 7,7 %. En viss »underkapitalisering» av verksamheten kan sålunda, anser styrelsen, med visst fog sägas föreligga hos kreditbanken för närvarande.

Kreditbanken har givetvis, betonar styrelsen, med egna medel sökt höja det inlåningsgrundande egna kapitalet genom fondering av vinstmedel. Sedan 1961 har det egna kapitalet på detta sätt kunnat ökas med 30 milj. kr. Samtidigt har banken ansett sig böra använda en väsentlig del av rörelseöverskottet till avsättningar till värderegleringskonton för konsolidering av verksamheten. Under femårsperioden 1962—1966 har sålunda den sammanlagda behållningen på värderegleringskontot för utestående fordringar

kunnat ökas med 54,5 milj. kr. och under samma period har till värderegleringskontot för obligationer avsatts 31 milj. kr. Denna senare konsolidering på i runt tal 85 milj. kr., vilken skett med anlitan­de av obeskattade vinstmedel, är inte inlåningsrättsgrundande. Med tanke på den snabbt expanderande rörelsen synes det önskvärt att banken även i fortsättningen skall kunna göra liknande avsättningar. Härav följer emellertid att man i vart fall för de närmaste åren inte kan räkna med att behovet av inlåningsgrundande eget kapital skall kunna tillgodoses enbart genom fondering av beskattade vinstmedel.

Enligt styrelsens uppfattning är en ökning av bankens aktiekapital genom nyemission nu nödvändig. Det understryks, i detta sammanhang, att syftet med nyemissionen enbart är att vidga inlåningsrätten och inte att förstärka bankens likviditet, vilken är mycket god. Med hänsyn till den utveckling, som synes kunna väntas i fortsättningen, bör enligt styrelsens uppfattning nyemission inte avse ett lägre belopp än ca 40 milj. kr. En emission av en ny aktie för tre gamla skulle vid nuvarande storlek av aktiekapitalet, 118,8 milj. kr., ge ungefär detta belopp eller närmare bestämt 39,6 milj. kr. Styrelsen har för avsikt att på bolagsstämman föreslå en höjning av bankens aktiekapital till 158,4 milj. kr. genom utgivande av 396 000 nya aktier. Aktieägare skulle därvid äga företrädesrätt att teckna en ny aktie för tre gamla. Av bankens nuvarande 1 188 000 aktier äger staten 1 187 232.

Styrelsen erinrar i detta sammanhang om att banken i anslutning till den fortgående utvecklingen och konsolideringen av rörelsen också successivt höjt utdelningen på aktiekapitalet. Efter att åren 1956—1962 ha varit 5 % höjdes utdelningen år 1963 till 6 %, år 1965 till 7 % och år 1966 slutligen till 8 %. Beloppsmässigt har den årliga utdelningen från år 1962 till år 1966 stigit från 4 till 9,5 milj. kr. Med hänsyn till bl. a. de villkor, på vilka andra affärsbankers emissioner skett under de senaste åren, föreslås emellertid att de nya aktierna emitteras till pari, d. v. s. en kurs av 100 kr. per aktie. Kommer nyemissionen till stånd finns möjlighet att från dispositionsfonden, som nu uppgår till 32 milj. kr., till reservfonden överföra det belopp, 19,8 milj. kr., som behövs för att reservfonden skall uppgå till hälften av det höjda aktiekapitalet.

Departementschefen

Sveriges kreditbanks inlåning har sedan bankens senaste nyemission år 1963 fortsatt att öka i snabb takt. Bankens inlåningsökning har under 1960-talet varit relativt sett större än i affärsbankssektorn som helhet och även jämfört med de övriga fyra största affärsbankerna. Frågan om åtgärder för att öka bankens inlåningsrätt har därför, liksom för övriga banker, varit aktuell vid flera tillfällen. År 1963 höjdes bankens aktiekapital med i runt tal 60 milj. kr., vilket gav behövligt utrymme i inlåningsrättsavseende för

bankens expansion under ett par år. En vidgning av inlåningsrätten blev på nytt aktuell år 1965 då ett förlagslån på 30 milj. kr. emitterades vid halvårsskiftet. Efter ytterligare en emission i mars 1967 har bankens möjligheter att genom emission av förlagslån vidga inlåningsrätten helt utnyttjats. Banken har också med egna medel höjt det inlåningsrättsgrundande egna kapitalet genom fondering av vinstmedel. Denna väg att vidga inlåningsrätten begränsas emellertid genom att avsättningar till värderingskonton också bör göras med tanke på den snabbt expanderande rörelsen och det torde därför inte vara möjligt att genom fondering av vinstmedel vidga inlåningsrätten i behövlig utsträckning. Jag delar bankens bedömning att en nyemission nu bör göras. Intet synes vara att erinra mot att nyemissionen får avse det av banken förordade beloppet 39,6 milj. kr. En kapitalökning med detta belopp skulle vidga bankens inlåningsrätt med i det närmaste 400 milj. kr. Samtidigt vidgas rätten att uppta förlagslån, varigenom inlåningsrätten kan vidgas med ytterligare närmare 400 milj. kr. Eftersom staten äger 1 187 232 av bankens nuvarande 1 188 000 aktier, skulle ökningen av det egna kapitalet så gott som helt falla på staten.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Teckning av aktier i Sveriges kreditbank* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 39 600 000 kr.

Vad föredragandena sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Bilaga 6

ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland,
i statsrådet på Stockholms slott den 3 november 1967.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, HOLMQVIST, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MÖBERG.

Härefter anmäler chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Palme, dels de i det följande under punkterna 1, 2 och 5 upptagna frågorna angående utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68, dels fråga om ny benämning på ecklesiastikdepartementet. Vidare anmäler statsrådet Moberg de i det följande under punkterna 3, 4, 6 och 7 upptagna frågorna angående utgifter på samma tilläggsstat. Föredragandena anför.

DRIFTBUDGETEN

Åttonde huvudtiteln

B. Allmänna kultur- och bildningsändamål

[1] B 13. Bidrag till särskilda kulturella ändamål. Ur det under denna rubrik på riksstaten uppförda reservationsanslaget, det s. k. kulturmedelsanslaget, utgår bl. a. det statliga stödet till de *sex större yrkesorkestrarna* i landet. Som förutsättning för bidrag till dessa föreskrivs med visst undantag att från kommun eller annorledes bidrag skall utgå med samma eller större belopp. Det statliga bidraget är konstruerat som ett förlusttäckningsbidrag och dess storlek är därför beroende av förhållandet mellan kostnader och intäkter. Det påverkas med andra ord av en rad ovissa och svårberäknliga faktorer.

Bidrag till ifrågavarande orkestrar för spelåret 1966/67 anvisades i början av juni 1966 ur det för motsvarande budgetår anvisade anslaget. Det

var vid denna tidpunkt inte möjligt att helt överblicka orkestrarnas behov av förlusttäckningsbidrag för spelåret och det har därför liksom tidigare år förutsatts att efter spelårets slut ytterligare bidrag skulle utgå i den mån omständigheter, som orkesterföretagen inte själva kunnat bestämma över, medfört inte förutsedda kostnadsökningar eller ändrade intäktsförutsättningar.

För spelåret 1966/67 har bidrag utgått till de sex orkestrarna med sammanlagt 4 785 000 kr. Uppgifter har nu infordrats angående det ekonomiska utfallet av verksamheten under nämnda spelår. Av dessa framgår, att vid tillämpning av nyss angivna principer för beräkning av det statliga förlusttäckningsbidraget behov föreligger av ytterligare bidrag med sammanlagt 1 253 000 kr. Huvuddelen av det anmälda medelsbehovet är föranlett av automatiskt ökade kostnader för löner till följd av nya löneavtal. Därjämte har redovisats automatiskt ökade kostnader för arbetsgivaravgifter till riksförsäkringsverket (ATP m. m.).

Till *Folkteatern i Göteborg ekonomisk förening* har Kungl. Maj:t ur kulturmedelsanslaget för budgetåret 1966/67 anvisat ett belopp av 450 000 kr. till teaterverksamheten under motsvarande spelår. På samma sätt som nyss redovisats beträffande orkestrarna har beträffande denna teater förutsatts, att en viss ökning av det statliga förlusttäckningsbidraget eventuellt skulle kunna ifrågakomma i efterhand. Styrelsen för teatern har nu överlämnat ett preliminärt bokslut för nämnda år utvisande ett underskott av 248 000 kr. Styrelsen anhåller om ett tilläggsanslag med hälften av detta belopp, dvs. 124 000 kr.

Departementschefen

Det siffermaterial, som redovisats av orkestrarna samt av Folkteatern i Göteborg beträffande det ekonomiska utfallet av verksamheten under spelåret 1966/67, visar att kostnaderna blivit avsevärt större än vad som kunnat förutses. I huvudsak beror detta på de ovanligt stora avtalsbundna lönehöjningarna under budgetåret 1966/67. I enlighet med den förut lämnade redovisningen räknar jag — sedan viss reduktion visat sig befogad — med ett medelsbehov av $(1\,191\,000 + 124\,000 =)$ 1 315 000 kr. för statsbidrag till täckning av de av nämnda omständigheter föranledda förlusterna för spelåret.

På riksstaten för innevarande budgetår har till bidrag till särskilda kulturella ändamål anvisats 17,5 milj. kr. Härav återstår nu endast ett mindre belopp, som bör reserveras för förutsedda och eventuellt uppkommande behov m. m. under budgetåret 1967/68. Det av mig beräknade medelsbehovet 1 315 000 kr. bör täckas genom anvisande av ett anslag på tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till särskilda kulturella ändamål* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 1 315 000 kr.

[2] B 57 a. **Bidrag till stiftelsen Skansen.** Till verksamheten vid stiftelsen Skansen utgår f. n. inga bidrag från staten. Verksamheten har förutsatts vara självbärande. På grund av sjunkande besökssiffror och ökade kostnader har stiftelsens ekonomiska situation försämrats. Samtidigt har behov redovisats rörande såväl nyanläggningar inom Skansens verksamhetsgrenar som upprustningar av det nuvarande byggnadsbeståndet. I olika skrivelser har stiftelsen begärt att staten och Stockholms stad skall ställa medel till förfogande för täckande av uppkommet underskott och för genomförande av ett omfattande investeringsprogram.

Genom beslut den 4 november 1966 uppdrog Kungl. Maj:t åt statens förhandlingsnämnd att uppta förhandlingar med Stockholms stad för att finna en ändamålsenlig lösning av stiftelsen Skansens ekonomiska problem.

I skrivelse den 12 oktober 1967 har *statens förhandlingsnämnd* meddelat att någon uppgörelse ännu inte kunnat träffas med Stockholms stad. Av skrivelsen framgår vidare att Stockholms stad, sedan förhandlingarna inletts i januari 1967, åtagit sig att lämna stiftelsen lån för att förse stiftelsen med det rörelsekapital som bedömts nödvändigt för tiden fram till sommaren 1967, då Skansens likviditetssituation förväntades bli bättre till följd av inflytande inkomster. Staden har härefter utlämnat räntebärande lån till stiftelsen på sammanlagt 1,5 milj. kr., nämligen 500 000 kr. den 25 januari 1967 mot 8,25 % ränta och 1 milj. kr. den 21 mars 1967 mot 7,75 % ränta. Förstnämnda lån har — jämte ränta — återbetalats den 15 augusti 1967. Det senare lånet förföll till betalning den 15 oktober 1967. Stiftelsen saknade emellertid möjlighet att återbetala hela lånet nämnda dag.

Enligt en sommaren 1967 gjord prognos beräknas Skansens underskott för detta år uppgå till ca 2,2 milj. kr. Likviditetsunderskottet beräknas till ca 1,6 milj. kr. per den 31 december 1967 och beräknas stiga med ytterligare ca 1,5 milj. kr. fram till sommarsäsongen 1968.

Eftersom staden tillsköt medel för att täcka underskottet föregående lågsäsong, anser förhandlingsnämnden att det är rimligt, att staten denna gång träder emellan. Nämnden utgår från att i den nu uppkomna situationen Stockholms stad inte skall påfordra betalning av det belopp, inkl. ränta, som förföll till betalning den 15 oktober 1967. Under denna förutsättning anser nämnden, att staten bör ställa ett belopp av 2,5 milj. kr. till stiftelsens förfogande att användas till oundgängliga löpande driftkostnader, som inte täcks av inflytande intäkter. Beloppet måste med hänsyn till likviditetskrisen utanordnas snarast möjligt. Eftersom statens och stadens insatser

görs vid olika tidpunkter, bör vid den slutliga uppgörelsen ränta beräknas på det statliga bidraget efter samma grunder som gäller för stadens lån.

Departementschefen

På grund av den av statens förhandlingsnämnd redovisade ekonomiska krisen för stiftelsen Skansen, har Kungl. Maj:t genom beslut den 13 oktober 1967 anvisat ett belopp av 1 600 000 kr. till stiftelsen Skansen från det under XIII huvudtiteln anvisade förslagsanslaget till oförutsedda utgifter. Medlen är avsedda för sådana oundgängliga löpande driftutgifter som inte täcks av andra inflytande medel. De har beräknats motsvara det belopp som måste stå till stiftelsens förfogande under den återstående delen av år 1967 för att tillgodose likviditetsbehovet. Beloppet är att betrakta som en provisorisk statlig insats i avvaktan på slutlig överenskommelse med Stockholms stad beträffande stiftelsens ekonomi. För utbetalat belopp skall ränta beräknas efter samma grunder som tillämpas av staden för de medel som från dess sida ställts till förfogande.

Som framgår av förhandlingsnämndens skrivelse fordras utöver den nämnda omedelbara insatsen ytterligare medel för att säkerställa stiftelsen Skansens likviditet fram till sommarsäsongen 1968. Eftersom jag inte funnit anledning till erinran mot förhandlingsnämndens förslag, beräknar jag således ett ytterligare medelsbehov av 900 000 kr., vilket belopp bör anvisas under samma förutsättningar som gäller för det belopp som redan ställts till förfogande.

För att täcka detta ytterligare medelsbehov samt för att ianspråktaget belopp under anslaget Oförutsedda utgifter skall kunna återföras bör ett särskilt anslag av 2 500 000 kr. anvisas på tilläggsstat under rubriken Bidrag till stiftelsen Skansen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till stiftelsen Skansen* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 anvisa ett anslag av 2 500 000 kr.

E. Högre utbildning och forskning

[3] E 85. **Inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m.** I riksstaten för innevarande budgetår är uppfört ett reservationsanslag till inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m. av 46,5 milj. kr. Av beloppet disponerar byggnadsstyrelsen och tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté 15 milj. kr. enligt en särskild inredningsplan och utrustningsnämnden för universitet och högskolor 31,4 milj. kr. enligt en särskild utrustningsplan (jfr prop. 1967: 104 s. 36 och 38). Planerna tar för varje objekt upp bl. a. kostnadsram och beräknad

medelsförbrukning intill utgången av budgetåret 1967/68. Styrelsen, kommittén och nämnden får dels lägga ut beställningar intill högst det belopp som angetts som kostnadsram för resp. objekt, dels — oavsett den medelsförbrukning för de olika objekten som förutsatts vid anslagsberäkningen — inom ramen för tillgängliga medel göra behövliga utbetalningar.

Byggnadsstyrelsen och utrustningsnämnden har lagt fram förslag om nya och ändrade kostnadsramar för vissa inrednings- och utrustningsobjekt. För de förslag som med hänsyn till föreliggande tidsplaner nu bör behandlas kommer jag att i det följande lämna en kortfattad redogörelse.

Lund

Mikrobiologi. Den 1 juli 1966 inrättades en till matematisk-naturvetenskapliga fakulteten knuten professur i ämnet mikrobiologi vid universitetet i Lund. Fr. o. m. vårterminen 1968 kommer undervisning att ges för 16 tvåbetygsstuderande per år. Mikrobiologins lokalbehov har provisoriskt tillgodosetts i de lokaler vid Paradisgatan som tidigare disponerats av institutionen för medicinsk mikrobiologi. Lokal- och utrustningsprogramkommittén (LUP-kommittén) för Lund är inte beredd att lägga fram förslag till definitiv kostnadsram för utrustning innan den tagit ställning till bl. a. frågan om lokalprogram för ämnet. Kommittén finner det dock nödvändigt att den i utrustningsplanen uppförda delramen av 100 000 kr. redan under innevarande budgetår höjs till 350 000 kr.

Farmakologi. Vid behandlingen i det följande av anslaget till byggnadsarbeten vid universitetet och vissa högskolor avser jag att närmare redogöra för den ombyggnad för farmakologiska institutionen vid universitetet i Lund som erfordras i samband med att institutionen övertar hela den byggnad vid Sölvegatan som den f. n. delar med ämnet medicinsk kemi. Institutionens lokalbestånd ökar därmed från 1 100 m² nettoyta till 2 750 m² rumsyta och utbildningskapaciteten från 100 till 180 platser per år.

LUP-kommittén för Lund föreslår utan att ta ställning till institutionens samlade utrustningsbehov att viss utrustning tillförs institutionen redan under innevarande budgetår och att en delram av 350 000 kr. benämnd Farmakologi därför förs upp i utrustningsplanen.

Stockholm

Lokaler i kv. Blästern för tandläkarutbildning. Kungl. Maj:t medgav den 3 augusti 1967 att byggnadsstyrelsen fick disponera högst 1 125 000 kr. för att bygga om hyrda lokaler vid Hudiksvallsgatan (kv. Blästern) för de s. k. fantomkurserna och utbildningen i materiallära vid odontologiska fakulteten vid karolinska institutet. Utbildningen i tandanatomi

och propedeutisk bettfysiologi avses vidare bli förlagd till dessa utrymmen i avvaktan på att permanenta lokaler färdigställs för ändamålet i en planerad laboratoriebyggnad inom karolinska institutets område.

När undervisningen i materiallära flyttas till lokalerna vid Hudiksvallsgatan friställs för andra ändamål utrymmen om ca 135 m² nettoyta i fakultetens byggnad vid Holländaregatan. Flyttningen till de hyrda lokalerna innebär vidare att statens farmaceutiska laboratorium och statens rättsläkarstation tillförs de utrymmen om sammanlagt ca 650 m² nettoyta i dessa institutioners byggnader som nu disponeras för fantomkurserna samt för utbildningen i tandanatomi och propedeutisk bettfysiologi.

LUP-kommittén för Stockholm föreslår att en definitiv kostnadsram av 500 000 kr. för utrustning av ifrågavarande undervisningslokaler förs upp i utrustningsplanen. För inredning uppskattar byggnadsstyrelsen kostnaderna till 450 000 kr.

Föredraganden

För att utrustning utan försening skall kunna anskaffas till de objekt som jag redogjort för i det föregående bör de av LUP-kommittéerna för Lund och Stockholm föreslagna kostnadsramarna nu föras upp i utrustningsplanen. För de lokaler som hyrts i kv. Blästern i Stockholm för tandläkarutbildningen vid karolinska institutet bör vidare en delram av 300 000 kr. föras upp i inredningsplanen i avvaktan på att kostnaden för objektet kan beräknas närmare.

Mina ställningstaganden framgår av följande sammanställning.

Objekt	Förordad ram eller förordad ändring av tidigare ram (1 000-tal kr.)	Kostnadsram (1 000-tal kr.)	
		definitiv ram	delram t. o. m. 30/6 1968
Inredning			
<i>Stockholm</i>			
Lokaler i kv. Blästern för tandläkarutbildning	+ 300		300
Utrustning			
<i>Lund</i>			
Mikrobiologi	+ 250		350
Farmakologi	+ 350		350
<i>Stockholm</i>			
Lokaler i kv. Blästern för tandläkarutbildning	+ 500	500	

Mot bakgrund av de beräkningar som byggnadsstyrelsen och utrustningsnämnden gjort av medelsbehovet för inrednings- och utrustningsverksamheten under innevarande budgetår räknar jag med att de ökade utgifter som hänger samman med nu ifrågavarande objekt kan bestridas utan ytter-

ligare medelsanvisning. Jag förordar därför att dessa utgifter får bestridas av tillgängliga medel under förevarande anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att godkänna vad jag i det föregående förordat angående bestridande av vissa inrednings- och utrustningskostnader.

H. Internationellt-kulturellt samarbete

[4] **H 1. Kulturellt utbyte med utlandet.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 1 350 000 kr. Anslaget har oförutsett kommit att belastas av kostnader för svenskt deltagande i en gemensam nordisk aktion för att rädda konstföremål m. m. som skadades vid översvämningskatastrofen i Florens i november 1966.

Sedan det efter översvämnningen i Florens konstaterats att mycket stora skador uppkommit på böcker och konstföremål i staden, tog företrädare för museiväsendet i de nordiska länderna initiativ till en räddningsaktion för att begränsa de uppkomna skadorna. Vid ett sammanträde mellan de nordiska undervisnings- och kulturministrarna i Stockholm den 4 februari 1967 kom dessa överens om att verka för att organisera en gemensam nordisk insats för restaureringsarbeten i Florens. En kommitté med företrädare för de olika nordiska länderna tillsattes för att utarbeta närmare förslag rörande räddningsaktionens utformning.

Sedan förutsättningarna för en nordisk insats närmare undersökts utarbetades förslag till en överenskommelse mellan de nordiska länderna. Denna överenskommelse godkändes för Sveriges del — under förbehåll av riksdagens godkännande i vad avser de ekonomiska förpliktelserna — genom beslut av Kungl. Maj:t den 6 juli 1967.

Överenskommelsen innebär att en gemensam nordisk arbetsgrupp upprättas för att biträda de italienska myndigheterna i Florens under en tid av tre år, räknat från den 1 juli 1967. Arbetet leds av en aktionskommitté med tre ledamöter från varje nordiskt land. Hjälpprogrammet inriktas på att ett antal nordiska konservatorer förlägger sitt arbete till Florens. En sådan insats har bedömts vara av väsentlig betydelse inte bara för att ta hand om skadade föremålen utan även för fortbildningen av de deltagande konservatorerna. Dessa kommer att väsentligt kunna vidga sitt yrkeskunnande genom kontakterna med experter från andra länder och genom att lösa de speciella problem som den omfattande skadegörelsen fört med sig.

Sammanlagt sex nordiska konservatorer, varav två från vardera Sverige och Danmark samt en från vardera Norge och Finland, skall fortlöpande vara verksamma i Florens. Tjänstgöringen för varje konservator skall omfatta tre månader. Konservatorns hemland svarar för kostnaderna för lön, traktamente och resor. Utöver dessa kostnader uppkommer medelsbehov för

den gemensamma aktionskommitténs utgifter, avseende visst lönetillägg för ledaren av restaureringsarbetet, viss utrustning, skrivhjälp åt aktionskommitténs ledning i Köpenhamn, resor för aktionskommitténs ledamöter m. m. De gemensamma utgifterna förutsätts bli begränsade till 105 000 kr. per år, varav Sverige och Danmark skall svara för vardera en tredjedel samt Norge och Finland för vardera en sjättedel.

Genom beslut den 20 juli 1967 uppdrog Kungl. Maj:t åt nationalmuseum att i samråd med de svenska ledamöterna i aktionskommittén utse de konservatorer, som skall delta i restaureringsarbetet. Museet fick också i uppdrag att handha utbetalningen av de ersättningar som skall utgå. Samtidigt anvisades behövliga medel för kostnaderna under andra halvåret 1967 ur anslaget Kulturellt utbyte med utlandet.

Nationalmuseum har beräknat de sammanlagda kostnaderna för Sveriges deltagande i aktionen i Florens till 170 000 kr. under budgetåret 1967/68. Av beloppet avser 81 531 kr. löner till konservatorerna, 42 355 kr. traktementen, 9 520 kr. resor och 1 594 kr. oförutsedda utgifter. I beloppet ingår vidare 35 000 kr. i svenskt bidrag till den nordiska aktionskommittén för gemensamma utgifter. Utöver nämnda belopp behövs ett belopp av 8 000 kr. för att täcka lönekostnaderna för en i aktionen deltagande konservator från riksarkivet under tre månader. Den sammanlagda kostnaden för svenskt deltagande i Florensaktionen under budgetåret 1967/68 uppgår således till 178 000 kr.

Föredraganden

De skador på konstskatterna i Florens som uppkommit genom översvämningen förra hösten har föranlett aktioner från skilda håll för att rädda så mycket som möjligt av de skadade föremålen. För de nordiska länderna har en gemensam aktion kunnat organiseras. På grund av den katastrofsituation som förelegat har det framstått som väsentligt att sätta in hjälpåtgärderna snabbt. Sedan förberedelsearbetet avslutats har därför medel som står till Kungl. Maj:ts disposition under anslaget Kulturellt utbyte med utlandet utnyttjats för att täcka kostnaderna intill dess ett förslag i frågan kunde föreläggas riksdagen. Detta har inneburit att nämnda anslag kommit att utnyttjas för ändamål som inte förutsetts. Inte heller finns det möjlighet att täcka kostnaderna för de fortsatta insatserna inom ramen för anslaget. Medel för räddningsaktionen i Florens under budgetåret 1967/68 bör därför anvisas på tilläggsstat. Samtidigt förordar jag att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens godkännande i vad avser de med aktionen förenade ekonomiska åtagandena.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna i det föregående angivna ekonomiska åtaganden för svensk medverkan i en gemensam nordisk aktion för att restaurera konstföremål i Florens,

b) till *Kulturellt utbyte med utlandet* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 178 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

Statens allmänna fastighetsfond

[5] 16. **Radio- och televisionshus.** För budgetåret 1967/68 har under statens allmänna fastighetsfond till radio- och televisionshus anvisats ett investeringsanslag av 4 955 000 kr. Beloppet är i sin helhet bundet till pågående byggnadsarbeten i Stockholm.

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 22 augusti 1967 hemställt om medel för påbörjande av arbeten på ett radio- och televisionshus i Göteborg. Det erinras om att styrelsen — i anslutning till ett av Kungl. Maj:t den 12 mars 1965 lämnat projekteringsuppdrag — redan tidigare med skrivelse den 22 augusti 1966 redovisade kostnadsberäknade huvudhandlingar avseende detta projekt. Kostnaden för detta angavs då till 28,5 milj. kr. i prisläget den 1 april 1966. I den i november 1966 framlagda propositionen angående rundradions fortsatta verksamhet m. m. (prop. 1966: 136) framhöll chefen för kommunikationsdepartementet att ifrågavarande byggnadsföretag så snart som möjligt borde komma till utförande. Med hänsyn till det då rådande arbetsmarknadsläget var departementschefen dock inte beredd att ta ställning till tidpunkten för projektets igångsättning. Ett liknande uttalande gjordes i 1967 års statsverksproposition. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 20 januari 1967 erhöll byggnadsstyrelsen i uppdrag att fullfölja projekteringsarbetet fram till bygghandlingar. Sådana färdigställdes under maj månad 1967.

Det ifrågavarande projektet, som byggnadsstyrelsen nu på nytt — med skrivelsen den 22 augusti 1967 — begär anslag till, avser ett radio- och televisionshus i tre våningsplan jämte ett begränsat källarplan på tomt nr 1 i kv. Kungschampignonen vid Delsjövägen i Göteborg. Byggnaden, som har en sammanlagd rumsyta inklusive serviceyta av ca 9 800 m² och en byggnadsvolym av ca 72 600 m³, består av ett entréplan, ett studioplan och ett kontorsplan. Entréplanet rymmer bl. a. entréhall, filmlokaler, kontor för nyhetsredaktion samt garage-, lastnings- och serviceutrymmen för OB-enheter m. m. Studioplanet innefattar teater-, musik- och talstudios för ljudradion samt en s. k. livestudio på 600 m² jämte kontrollrum och en aktuelltstudio för televisionen, central teknik för ljudradio och television, dekor- och underhållsverkstäder, vissa personalutrymmen samt televerkets distributionslokaler. Kontorsplanet slutligen innefattar administrationslokaler och kontorsrum för teknisk och administrativ personal.

Såsom nämnts beräknades vid framläggandet av huvudhandlingarna i föl kostnaderna till 28,5 milj. kr. i prisläget den 1 april 1966. Därav avsåg 3,0 milj. kr. projektering, 15,3 milj. kr. egentliga byggnadsarbeten, 6,5 milj. kr. VVS- och elinstallationer, 1,9 milj. kr. yttre arbeten samt 1,8 milj. kr. central administration, anslutningsavgift etc. — Uppräknat i prisläget den 1 april 1967 anges totalkostnaden numera till 29,3 milj. kr. Byggnadsstyrelsen hemställer i den nämnda skrivelsen av den 22 augusti 1967, att av detta belopp 9 milj. kr. anvisas på tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1967/68.

Departementschefen

Lokalsituationen för Sveriges Radios programverksamhet i Göteborg har under senare år varit mindre tillfredsställande. Detta gäller särskilt i fråga om televisionen, vars programproduktion bedrivits i provisoriska lokaler, som varit kapacitetsmässigt otillräckliga och ur driftsynpunkt orationella. Att komma till rätta med dessa lokalförhållanden är så mycket mera angeläget som Göteborg redan nu är och i framtiden i ännu högre grad kommer att bli en av Sveriges Radios mera betydelsefulla programkällor.

Såsom framgår av det föregående har byggnadsstyrelsen i föl framlagt kostnadsberäknade huvudhandlingar avseende ett trevåningars radio- och televisionshus vid Delsjövägen i Göteborg. Byggnaden kommer att innehålla studiolokaler för ljudradions och televisionens programverksamhet jämte service- och verkstadsutrymmen, administrations- och kontorslokaler m. m. Under förutsättning av byggstart strax efter årsskiftet 1967/68 bedöms huset kunna färdigställas under tredje kvartalet 1970. Kostnaderna för projektet anges i prisläget den 1 april 1967 till 29,3 milj. kr.

Vid min prövning av ärendet har jag funnit mig i allt väsentligt kunna godta de bedömningar och planlösningar, som ligger till grund för de av byggnadsstyrelsen upprättade huvudhandlingarna. Även de beräknade kostnaderna får anses acceptabla. Med hänsyn härtill förordar jag, att det ifrågavarande projektet kommer till utförande i huvudsaklig överensstämmelse med det framlagda förslaget. Medelförbrukningen under budgetåret 1967/68 beräknar jag — på grundval av vissa inom byggnadsstyrelsen verkställda reviderade beräkningar — till 5,5 milj. kr. Detta belopp bör ställas till förfogande på tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår. För ett vart av budgetåren 1968/69 och 1969/70 behövs därefter 10 milj. kr. och för budgetåret 1970/71 slutligen 3,8 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Radio- och televisionshus* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 5 500 000 kr.

[6] 26. Byggnadsarbeten vid universiteten och vissa högskolor. För investeringar vid universiteten och de till ecklesiastikdepartementet hörande högskolorna har i riksstaten för innevarande budgetår under denna anslagsrubrik förts upp ett investeringsanslag av 95 milj. kr. Medelsreservationen vid budgetårets början uppgick till 46 milj. kr. Någon medelsanvisning på tilläggsstat torde inte behövas. Däremot bör ett antal byggnadsobjekt, som enligt föreliggande tidsplaner kan påbörjas redan under innevarande budgetår, redovisas för riksdagen i detta sammanhang. Kostnaderna anges i prisläget den 1 april 1967 där inte annan prisnivå anges. För tiden den 1 april 1966—den 1 april 1967 beräknar byggnadsstyrelsen den allmänna byggnadskostnadsstegringen till 3 %.

Uppsala

Nybyggnader på Artillerifältet, etapp I. Utförliga redogörelser för dessa nybyggnader lämnades i prop. 1966: 2 (bil. 5 s. 20) och 1967: 104 (s. 6). Nybyggnaderna planeras för att tillgodose lokalbehoven för de medicinskt-teoretiska ämnena i vilka antalet nybörjarplatser enligt riksdagens beslut i anledning av prop. 1965: 141 (SU 173, rskr 411) läsåret 1966/67 ökat med 20 till 110 och läsåret 1967/68 med ytterligare 86 till 196. Planeringen sker vidare med hänsyn till att den farmaceutiska utbildnings- och forskningsorganisationen enligt samma beslut skall flyttas över till Uppsala och inordnas i universitet, tills vidare inom ramen för en särskild fakultet. Intagningskapaciteten vid denna fakultet skall därvid ökas från 80 till 120 platser per år.

Som redovisades i prop. 1967: 1 (bil. 10 s. 264) och 1967: 104 (s. 6) avses lokaler för ämnena biokemi och mikrobiologi vid matematisk-naturvetenskapliga fakulteten bli förlagda i direkt anslutning till de planerade lokalerna för samma ämnen vid de medicinska och farmaceutiska fakulteterna. Vidare är avsikten att särskilda lokaler för serviceverksamhet inom det separationstekniska området för hela landets behov skall inrymmas i nybyggnaderna.

I investeringsplanerna för budgetåren 1965/66 och 1966/67 var uppförd en kostnadsram av 29 250 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1965 för en första etapp om ca 12 570 m² rumsyta av ifrågavarande nybyggnader. Kungl. Maj:t uppdrog den 27 maj 1966 åt byggnadsstyrelsen att utföra schaktningensarbeten m. m. för etapp I. Dessa arbeten påbörjades i juni 1966. Genom beslut den 11 november 1966 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att inom en kostnadsram av 21 milj. kr. enligt prisläget den 1 april 1966 utföra en etapp — etapp I a — av nybyggnaderna omfattande en rumsyta av närmare 9 000 m².

I investeringsplanen för innevarande budgetår är uppförd en kostnads-

ram av sistnämnda belopp avseende etapp I a (jfr prop. 1967: 104 s. 6 och 17). De egentliga byggnadsarbetena för etapp I a påbörjades 1 mars 1967 och beräknas vara färdiga i oktober 1968.

Som framgår av redogörelsen för objektet i den nämnda prop. 1967: 104 (s. 6) fick vederbörande myndigheter den 9 december 1966 i uppdrag att utreda de lokalbehov som planeras bli tillgodosedda inom ifrågavarande nybyggnader och därmed sammanhängande frågor så skyndsamt att byggnadsstyrelsen skulle kunna redovisa förslag till byggnadsprogram och tidsplan för utbyggnaden för Kungl. Maj:t senast den 15 maj 1967.

Sedan LUP-kommittén för Uppsala färdigställt ett förslag till lokalprogram för nybyggnaderna omfattande 37 820 m² programyta, har byggnadsstyrelsen med skrivelse den 9 oktober 1967 underställt Kungl. Maj:t sitt förslag till byggnadsprogram för dessa. Styrelsen har överslagsmässigt ökat den nämnda ytan med ca 15 % för behovet av lokaler för kapprum, toaletter etc. och för skyddsrum. Förslaget till byggnadsprogram omfattar därför en programyta av ca 43 600 m². Kostnaderna för nybyggnaderna uppskattar styrelsen till 97,2 milj. kr.

I nämnda skrivelse hemställer byggnadsstyrelsen vidare om uppdrag att utföra en ytterligare etapp — etapp I b — av nybyggnaderna. Styrelsen beräknar kostnaderna för hela etapp I — etapperna I a och I b — till sammanlagt 29,2 milj. kr.

Etapp I omfattar enligt byggnadsstyrelsen ca 13 300 m² rumsyta. I ett preliminärt förslag till användningen av dessa lokaler tar styrelsen upp ca 4 250 m² för högre utbildning och forskning — i första hand i fysiologi och medicinsk fysik samt i farmakologi och toxikologi —, ca 3 350 m² för grundutbildning i anatomi och histologi, fysiologi och medicinsk fysik, medicinsk kemi samt farmakologi och toxikologi samt ca 1 000 m² för gemensamma lokaler som seminarierum, bibliotek m. m. För verkstad och djurhus har härutöver tagits upp ca 860 m² resp. 1 240 m². Vidare föreslås fyra hörsalar om vardera ca 120 platser. Resterande utrymmen i etapp I avser enligt förslaget skyddsrum samt kapprum, toaletter etc.

För att fördelarna av ett kontinuerligt byggande skall kunna tas till vara och för att en jämn sysselsättning av byggnadsarbetare skall bli möjlig bör enligt byggnadsstyrelsen etapp I b påbörjas i november 1967.

Nybyggnad för fysiska institutionen m. m. I gällande utrustningsplan för universitet, högskolor m. m. är en kostnadsram av 8 milj. kr. uppförd för anskaffande av en Tandem van de Graaff-accelerator i Uppsala. Kungl. Maj:t uppdrog, som framgår av den redogörelse för anläggningen som lämnades i prop. 1965: 40 (s. 30 och 60), den 26 februari 1965 åt byggnadsstyrelsen att projektera en nybyggnad för ett acceleratorlaboratorium. Vid projekteringen skulle ett lokalprogram för en påbyggnad med fyra till fem våningar över laboratoriet — som till större delen

skulle förläggas under markytan — skyndsammast utarbetas av LUP-kommittén för Uppsala och överlämnas till byggnadsstyrelsen. Styrelsen skulle på grundval av lokalprogrammet utarbeta förslag till byggnadsprogram och underställa detta Kungl. Maj:ts prövning så skyndsamt att laboratoriet och påbyggnaden kunde projekteras och utföras som ett byggnadsföretag.

Sedan byggnadsprogram och förslagshandlingar redovisats av byggnadsstyrelsen uppdrog Kungl. Maj:t den 30 juni 1967 åt styrelsen att projektera objektet t. o. m. färdiga bygghandlingar samt att därefter underställa ärendet Kungl. Maj:ts förnyade prövning. Vid projekteringen skulle enligt beslutet ytterligare undersökas möjligheterna att nedbringa kostnaderna för objektet, vilka uppskattats till 12 875 000 kr. Enligt förslagshandlingarna omfattar nybyggnaden en rumsyta av ca 5 260 m², varav ca 3 620 m² avses för fysiska institutionen och ca 1 640 m² för verksamhet vid acceleratorsanläggningen.

Enligt nämnda handlingar skall själva acceleratorlaboratoriet innehålla — förutom utrymmen för VVS- och elinstallationer — apparathall, målrum och manöverrum. Apparathallen och målrummet, som har en höjd av 5 m och omfattar vardera närmare 450 m², kräver särskilda anordningar för strålskydd. Av apparathallen, som är ca 8 m bred och ca 55 m lång, utgörs dock ca 85 m² av ett reservutrymme som tills vidare skall användas för fysiska institutionens behov. Manöverrummets rumsyta uppgår till ca 200 m². För verksamheten vid acceleratorn har vidare beräknats arbetslokaler ovan jord omfattande ca 500 m² rumsyta.

Fysiska institutionen vid universitetet i Uppsala disponerar enligt den lokalinventering som redovisades i specialutredningsdelen av 1963 års universitets- och högskolekommittés betänkande (SOU 1965: 12 s. 631) ca 8 100 m² nettoyta. Enligt förslagshandlingarna för ifrågavarande nybyggnad får institutionen ett lokaltillskott av 3 620 m² rumsyta. Antalet utbildningsplatser för två betyg i examensämnet fysik vid matematisk-naturvetenskapliga fakulteten vid universitetet skall vara 240 enligt den av statsmakterna antagna utgångspunkten för planeringen för de spärrade naturvetenskapliga ämnena (jfr prop. 1965: 141 s. 43 och 140, SU 173, rskr 411).

Vid universitetet i Uppsala skall vidare ges civilingenjörsutbildning och teknisk magisterutbildning i enlighet med de riktlinjer som beslutats av riksdagen i anledning av prop. 1965: 141 (s. 138, SU 173, rskr 411) och prop. 1967: 4 (s. 134, SU 51, rskr 143). Antalet utbildningsplatser vid civilingenjörsutbildningen — som bedrivs vid universitetet sedan år 1962 — skall läsåret 1968/69 öka från 30 till 60. Utbildningen skall därvid läggas om så att den totala utbildningstiden förkortas från f. n. fem till fyra år. Den tekniska magisterutbildningen skall börja läsåret 1968/69 med 40 intagningsplatser. Vid full utbyggnad skall den årliga intagningskapaciteten vara 72 platser. Universitetskanslersämbetet fick den 12 maj 1967 i uppdrag att i början av år 1968 till Kungl. Maj:t inkomma med förslag om civilingen-

jörsutbildningen. Ämbetet skall därvid pröva frågan om ny utbildningsplan och samordning mellan nämnda utbildning, teknisk magisterutbildning och utbildningen i matematik och fysik.

Genom nämnda beslut den 30 juni 1967 fick LUP-kommittén för Uppsala i uppdrag att efter samråd med kanslersämbetet se över användningen av såväl fysiska institutionens nuvarande lokaler som lokalerna i nybyggnaden med utgångspunkt i att alla möjligheter skall tillvaratas att åstadkomma ett effektivt utnyttjande av lokalerna genom att de används gemensamt för nämnda utbildningslinjer. Enligt beslutet skall översynen utföras så skyndsamt att byggnadsstyrelsen kan för Kungl. Maj:t redovisa ett på den samma grundat förslag till disposition av lokalerna i nybyggnaden senast i samband med att byggnadsärendet, sedan bygghandlingar färdigställts, underställs Kungl. Maj:ts förnyade prövning.

Som tidigare nämnts har kostnaden för nybyggnaden uppskattats till 12 875 000 kr. Den avses bli uppförd i kv. Kemikum utmed Villavägen i — förutom en vindsvåning — fyra våningar över markytan. Byggnadsstyrelsen räknar med att kunna redovisa bygghandlingar jämte förslag till disposition av lokalerna under andra kvartalet 1968. Enligt styrelsen bör dock för att nybyggnaden skall kunna färdigställas så snart som möjligt schaktnings- och grundarbetena, som är omfattande och tidskrävande, påbörjas redan under första kvartalet 1968. Nybyggnaden beräknas i sin helhet kunna tas i bruk under hösten 1969.

Lund

O m b y g g n a d f ö r f a r m a k o l o g i s k a i n s t i t u t i o n e n. Intagningen till läkarutbildningen vid universitetet i Lund har i enlighet med statsmakternas beslut (prop. 1963: 142, SU 112, rskr 264) fr. o. m. höstterminen 1965 ökat från 120 till 190 studerande per år. Detta innebär att utbildningskapaciteten i ämnet farmakologi fr. o. m. vårterminen 1968 skall ökas till 180 platser per år.

Farmakologiska institutionen har f. n. lokaler om ca 1 100 m² nettoyta i en äldre institutionsbyggnad vid Sölvegatan. I denna byggnad inryms också lokaler för ämnet medicinsk kemi, vilka friställs hösten 1967 då den medicinska kemin flyttas över till nybyggnaderna för kemiskt centrum. Enligt förslag av byggnadsstyrelsen och LUP-kommittén för Lund skall farmakologiska institutionen då överta hela byggnaden som efter ombyggnad beräknas få en sammanlagd rumsyta av ca 2 750 m². Byggnadsarbetena beräknas börja våren 1968 och vara helt färdiga till höstterminen 1970. Kostnaden för ombyggnaden uppskattas av byggnadsstyrelsen till 3 150 000 kr.

Kungl. Maj:t uppdrog den 6 oktober 1967 åt byggnadsstyrelsen att projektera ombyggnaden t. o. m. färdiga bygghandlingar.

Stockholm

Nybyggnad för sektion A m. m. För tekniska högskolans i Stockholm del innebar statsmaktens beslut i anledning av prop. 1965: 141 (SU 173, rskr 411) bl. a. en ökad årlig intagning av studerande vid sektion L höstterminen 1966 från 56 till 60, vid sektion A höstterminen 1967 från 72 till 90 och vid sektion V höstterminen 1970 från 90 till 180. Vid sektion L har intagningen av studerande höstterminen 1967 ökat med ytterligare 10 till 70 (jfr prop. 1967: 1 bil. 10 s. 273, SU 40, rskr 113).

I prop. 1967: 104 (s. 15 och 21) redovisades att beredningen av det förslag till byggnadsprogram för en nybyggnad för sektion A som lagts fram av tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté ännu inte hade avslutats. I investeringsplanen fördes i avvaktan bl. a. härpå upp en delram av 1 milj. kr. för de rivnings-, schaktnings- och grundarbeten som planerades bli utförda hösten 1967.

Kungl. Maj:t uppdrog den 30 juni 1967 åt byggnadskommittén att projektera nybyggnaden t. o. m. färdiga huvudhandlingar. Kungl. Maj:t föreskrev därvid att man vid det fortsatta planerings- och projekteringsarbetet för sektionerna A, V och L vid högskolan skall utgå från att kostnaderna för anskaffning av ytterligare lokaler för genomförande av den beslutade ökningen av utbildningskapaciteten vid dessa sektioner skall begränsas inom en kostnadsram av 23 milj. kr. enligt prisläget den 1 april 1966.

De lokaler som f. n. disponeras av sektionerna A, V och L omfattar enligt byggnadskommittén ca 15 130 m². Härav utgörs ca 1 245 m² av provisoriska lokaler i f. d. seminariebyggnaden vid Riddargatan 5. Enligt kommittén medger den nämnda kostnadsramen av 23 milj. kr. en ökning av de permanenta lokalerna för dessa sektioner med 11 930 m² till (15 130—1 245 + 11 930 =) 25 815 m².

Sedan högskolans byggnadskommitté den 12 september 1967 redovisat huvudhandlingar för ifrågavarande nybyggnad uppdrog Kungl. Maj:t den 6 oktober 1967 åt kommittén att projektera densamma jämte tillhörande försörjningsåtgärder t. o. m. färdiga bygghandlingar. Som framgår av den i prop. 1967: 104 lämnade redogörelsen avses nybyggnaden bli uppförd på den högskolan närbelägna tomten för det s. k. östermalmsfängelset (kv. Domherren). Nybyggnaden, som omfattar ca 6 920 m², kommer enligt huvudhandlingarna att få en höjd av fem våningar utefter Rådmansgatan och Östermalmsgatan och av en våning utefter Uggleviksgatan. Lokalprogrammet för sektion A, vilket tillstyrks av LUP-kommittén för Stockholm, omfattar ca 6 830 m². Resterande utrymmen i nybyggnaden är enligt byggnadskommittén avsedda för sektionerna V och L. Kostnaden för nybyggnaden och tillhörande försörjningsåtgärder beräknar byggnadskommittén enligt prisläget den 1 april 1966 till 13,3 milj. kr. resp. 450 000 kr., dvs. sammanlagt 13 750 000 kr. vilket i prisläget den 1 april 1967 motsvaras av 14 165 000

kr. Byggnadsarbetena beräknas kunna påbörjas i januari 1968. Denna tidpunkt har bestämts med hänsyn till att utflyttningen ur de av riksarkivet disponerade lokalerna i östermalmsfängelset beräknas vara slutförda då. Nybyggnaden beräknas vara i huvudsak färdigställd i januari 1970.

O m b y g g n a d f ö r s e k t i o n E m. m. Sedan sektionerna M och B vid tekniska högskolan flyttat till nybyggnader har lokaler i huvudbyggnaden, byggnad III, blivit friställda. Enligt generalplanen för utbyggnad 1960—1970 av högskolan skall matematikinstitutionerna överta de av sektion M tidigare använda lokalerna i byggnadens nordöstra del. Denna om-disposition föranleder inga ombyggnader. Vidare skall de lokaler i byggnadens sydvästra del som utnyttjats för sektion B efter ombyggnad övertas av sektion E. Härigenom får sektion E ett lokaltillskott på ca 4 450 m² programyta. Behovet av lokaltillskott för sektion E sammanhänger bl. a. med att intagningen av studerande i första årskursen höstterminen 1964 ökade från 135 till 150 och höstterminen 1969 kommer att öka med ytterligare 20 (jfr prop. 1965: 141 s. 137, SU 173, rskr 411).

Kungl. Maj:t uppdrog den 30 juni 1967 åt högskolans byggnadskommitté att på grundval av redovisat byggnadsprogram projektera ombyggnaden t. o. m. färdiga huvudhandlingar.

Kostnaden för ombyggnaden uppskattar byggnadskommittén till 4 milj. kr. Byggnadsarbetena beräknas kunna påbörjas i mars 1968 och avslutas i september 1969.

O m b y g g n a d f ö r f y s i k, c e n t r a l v e r k s t a d m. m. Från det gamla maskintekniska laboratoriet (byggnad VI a—b) vid tekniska högskolan har institutionen för mekanisk värmeteori och kylteknik och institutionen för ångteknik flyttat till nybyggnaden för sektion M. Enligt ett förslag av högskolans byggnadskommitté skall de därvid friställda utrymmena byggas om för centralverkstaden samt institutionen för läran om vattenmotorer och pumpar. I nybyggnaden för sektion M finns enbart skrivrum för sistnämnda institution. De särpräglade laboratorierna med tornbyggnad, vattenrännor m. m. i byggnad VI förutsätts nämligen även fortsättningsvis bli använda av institutionen. Kommitténs förslag innebär att institutionens lokaler i byggnad VI, vilka nu omfattar ca 710 m², skall utökas med ca 520 m². För centralverkstaden upptar förslaget 420 m². Kostnaden för ombyggnaden har uppskattats till 0,9 milj. kr.

Centralverkstadens nuvarande lokaler i byggnad VII avses då verkstaden flyttar till byggnad VI bli ombyggda för institutionen för regleringsteknik (jfr SOU 1965: 12 s. 293). Kostnaden för denna ombyggnad uppskattar byggnadskommittén till 450 000 kr.

Kungl. Maj:t uppdrog den 22 september 1967 åt byggnadskommittén att

projektera ifrågavarade ombyggnadsarbeten t. o. m. färdiga bygghandlingar. Byggnadsarbetena beräknas kunna bli utförda under våren 1968.

Byggnad XXII på högskoleområdet inrymmer kurslaboratorier för fysik, vissa lokaler för fysiska institutionen samt 13 ritsalar för den gemensamma undervisningen i de lägre årskurserna. Byggnadskommittén föreslår, att ritsalarna, sedan lokaler för detta ändamål iordningställts i byggnad III, omändras till fysiklaboratorier. Kostnaderna för arbetena i byggnad XXII, som kan utföras under våren 1968, har beräknats till ca 130 000 kr.

De sammanlagda kostnaderna för nu ifrågavarande arbeten uppgår till (900 000 + 450 000 + 130 000 =) 1 480 000 kr.

Umeå

Nybyggnad för matsal m. m. På uppdrag av Kungl. Maj:t har byggnadsstyrelsen upprättat förslagshandlingar för en nybyggnad för matsal m. m. vid universitetet i Umeå. Enligt handlingarna omfattar nybyggnaden 2 665 m² rumsyta enligt följande sammanställning.

Matsal med 410 platser	555 m ²
Kafé med 175 platser	260 m ²
Kök med biutrymmen	766 m ²
Kårlokaler	360 m ²
Butiker m. m.	283 m ²
Kapprum, toaletter etc.	321 m ²
Skyddsrum	120 m ²
	<hr/>
	2 665 m ²

Lokalprogrammet för bespisnings- och studentkårlokaler har utarbetats av 1962 års umeåkommitté. Som redovisats i prop. 1967: 2 (bil. 5 s. 18) fann kommittén att den snabbaste vägen att få kårlokaler inom universitetsområdet var att staten anordnade s. k. insprängda kårlokaler som övergångsvis uppläts åt studentkåren mot en nedsatt hyra. Kommittén erinrade därvid om att frågan om hyrans storlek m. m. bestäms av statens nämnd för samlingslokaler. I den nybyggnad för administration, dataskincentral m. m. som f. n. utförs inryms i enlighet med kommitténs förslag vissa arbetsrum för studentkårens funktionärer m. m. (jfr prop. 1967: 2 bil. 5 s. 16). De föreslagna lokalerna i förevarande nybyggnad avser rum för samkväm etc. På längre sikt räknade kommittén med att behovet av kårlokaler skulle tillgodoses genom att ett kårhus uppförs med lån från lånefonden för studentkårlokaler.

Enligt de dimensioneringsgrunder som föreslagits av det till LUP-kommittéerna knutna arbetsutskottet för bespisningslokaler (jfr prop. 1966: 1

bil. 10 s. 649) kan över 1 750 lunchmål serveras i matsalen och kaféet. Om kårlokalerna efter en övergångstid används som matsal beräknas ytterligare över 800 lunchmål kunna serveras. Köksutrymmena har dimensionerats så att denna ökning är möjlig.

Lokalprogrammet för butiker m. m., vilket upprättats av byggnadsstyrelsen i samråd med LUP-kommittén för Umeå, upptar utrymmen för intressebyrå, kiosk, bokhandel, bank samt herr- och damfrisering. Lokalerna avses bli uthyrda av byggnadsstyrelsen på marknadsmässiga villkor.

Kungl. Maj:t uppdrog den 30 juni 1967 åt byggnadsstyrelsen att projektera nybyggnaden t. o. m. färdiga bygghandlingar. Kostnaden för nybyggnaden uppskattar styrelsen till 6 765 000 kr. Byggnadsarbetena beräknas kunna påbörjas under våren 1968 och avslutas under sommaren 1969.

De studerande vid universitetet i Umeå har tidigare haft möjlighet att äta i lasarettets matsal. Byggnadsstyrelsen har dock anmält att landstinget fr. o. m. höstterminen 1967 kan bereda plats endast för studerande vid medicinska och odontologiska fakulteterna. Fem seminarierum i nybyggnaden för bibliotek, samhällsvetenskap m. m. har därför tagits i bruk som matsal med 350 platser, vilket innebär att drygt 1 000 lunchmål kan serveras. Kostnaderna för att ställa lokalen i ordning och för att sedan återställa den i ursprungligt skick har styrelsen uppskattat till 200 000 kr.

Föredraganden

Som framgår av min redogörelse i det föregående har förslag till byggnadsprogram för hela den planerade utbyggnaden på Artillerifältet i Uppsala nyligen överlämnats av byggnadsstyrelsen. Styrelsen har därvid bl. a. hemställt om uppdrag att redan nu påbörja etapp I b. Med hänsyn till de fördelar som detta enligt styrelsen medför avser jag att senare denna dag föreslå Kungl. Maj:t att uppdrag ges styrelsen att utföra huvuddelen av nämnda etapp. Det nämnda förslaget till byggnadsprogram bereds f. n. Jag avser därför att i annat sammanhang återkomma till bl. a. frågan om den närmare användningen av lokalerna i etapp I.

I investeringsplanerna för budgetåret 1965/66 och 1966/67 var som jag tidigare nämnt uppförd en kostnadsram som avsåg hela etapp I av nybyggnaderna på Artillerifältet. Den i gällande investeringsplan uppförda ramen avser däremot endast etapp I a. I planen bör med hänsyn till vad jag nyss anfört föras upp en höjd kostnadsram som motsvarar den beräknade kostnaden för hela etapp I av 29,2 milj. kr.

I samband med att dåvarande departementschefen i prop. 1967: 104 redogjorde för sitt förslag till investeringsplan för budgetåret 1967/68 framhöll han att för samtliga nya objekt som fördes upp i planen gällde att de beräknades bli påbörjade under innevarande höst. Han räknade med att det skulle bli möjligt att under hösten 1967 — sedan erforderliga handlingar och kostnadsutredningar prövats av Kungl. Maj:t — lägga fram för-

slag om att i investeringsplanen ta upp ytterligare ett antal objekt för vilka byggnadsarbetena beräknades kunna sättas igång under våren 1968.

Jag har i det föregående förutom för nybyggnaderna på Artillerifältet i Uppsala redogjort för sex byggnadsobjekt för vilka samtliga gäller att handlingar och kostnadsutredningar numera prövats av Kungl. Maj:t. Alla dessa objekt bör få påbörjas innevarande budgetår.

Med hänvisning till vad jag anfört i det föregående bör i gällande investeringsplan föras upp en höjd kostnadsram för etapp I av nybyggnaderna på Artillerifältet och nya kostnadsramar för de sex nämnda byggnadsobjekten enligt följande sammanställning, i vilken samtliga kostnadsramar tagits upp enligt prisläget den 1 april 1967.

U p p s a l a

Nybyggnader på Artillerifältet, etapp I	29 200 000
Nybyggnad för fysiska institutionen m. m.	12 875 000

L u n d

Ombyggnad för farmakologiska institutionen	3 150 000
--	-----------

S t o c k h o l m

Nybyggnad för sektion A m. m.	14 165 000
Ombyggnad för sektion E m. m.	4 000 000
Ombyggnad för fysik, centralverkstad m. m.	1 480 000

U m e å

Nybyggnad för matsal m. m.	6 765 000
---------------------------------	-----------

Med hänsyn till beräkningar som byggnadsstyrelsen gjort av medelsbehovet för byggnadsverksamheten under innevarande budgetår räknar jag med att de utgifter som hänger samman med nu ifrågakvarande byggnadsobjekt kan bestridas av tillgängliga medel under förevarande anslag. Jag förordar att så får ske.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att godkänna vad jag förordat angående bestridande av kostnaderna för vissa byggnadsobjekt vid universiteten i Uppsala, Lund och Umeå samt vid tekniska högskolan i Stockholm.

[7] 27. Byggnadsarbeten vid seminarierna för huslig utbildning. För seminariet för huslig utbildning i Göteborg har färdigställts en nybyggnad för vilken redogörelse lämnats senast i prop. 1967: 1 (bil. 10 s. 404). Kostnaden för nybyggnaden har tidigare beräknats till 7 550 000 kr. i prisläget den 1 juli 1966. I samband med slutuppgörelsen med entreprenören har det

dock enligt byggnadsstyrelsen visat sig att det för att täcka samtliga kostnader för byggnadsföretaget är nödvändigt att höja kostnadsramen till 7 640 000 kr. Då hittills har anvisats sammanlagt 7 550 000 kr. för objektet behövs ytterligare (7 640 000 — 7 550 000 =) 90 000 kr. för att slutreglering av kostnaderna skall kunna ske.

Föredraganden

Med hänsyn till vad byggnadsstyrelsen redovisat hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid seminarierna för huslig utbildning* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 90 000 kr.

[8] **Fråga om ny benämning på ecklesiastikdepartementet:** Sedan länge har namnet »ecklesiastikdepartementet» framstått såsom mindre representativt för departementets verksamhetsområde. Det synes rimligt och naturligt att den klart övervägande delen av departementets område, nämligen utbildningsväsendet, får komma till uttryck i departementets benämning. Det kan framhållas att departementet vid internationella kontakter i regel benämnts »Ministry of Education and Cultural Affairs». På svenska skulle detta närmast svara emot »utbildnings- och kulturdepartementet». Emellertid kan denna benämning förefalla tung och med hänsyn härtill bör departementet benämnas enbart »utbildningsdepartementet».

Frågan om ändring i stadgan den 17 maj 1963 (nr 214) angående statsdepartementen torde få anmälas senare av chefen för justitiedepartementet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t

ger riksdagen till känna vad jag anfört om ny benämning på ecklesiastikdepartementet.

Vad föredragandena sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet på Stockholms slott den 3 november 1967.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, HOLMQVIST, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Holmqvist, anmäler här-
efter de ärenden under jordbruksdepartementets handläggning som angår
utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 och anför.

DRIFTBUDGETEN

Nionde huvudtiteln

C. Lantbrukets rationalisering och befrämjande av dess produktion, m. m.

[1] C 3. Lantbruksnämnderna: Utrustning. På riksstaten för budgetåret 1967/68 är under förevarande anslagsrubrik uppfört ett reservationsanslag av 1 milj. kr.

Lantbruksstyrelsen föreslår, att på tilläggsstat för budgetåret 1967/68 anvisas 1 milj. kr.

Styrelsen beräknar att kostnaderna för utrustning av de nya lantbruksnämnderna med kontorsinventarier och annan utrustning kommer att uppgå till 3 milj. kr. Tillgång till dessa medel är en nödvändig förutsättning för att nämnderna skall kunna bedriva sin verksamhet på ett rationellt sätt. Anslaget för innevarande budgetår är nu disponerat för telefon- och annan nödvändig utrustning. För budgetåret 1968/69 har styrelsen begärt

1 milj. kr. Utrustningsbehovet är särskilt stort hos de åtta lantbruksnämnder som på grund av omorganisationen måste flytta in i nya lokaler.

Statskontoret har ingen erinran mot lantbruksstyrelsens beräkningar av medelsbehovet och biträder även styrelsens ställningstagande till den tidsmässiga medelsfördelningen.

Departementschefen

Mot lantbruksstyrelsens beräkning av det ytterligare medelsbehovet för utrustning av lantbruksnämnderna under innevarande budgetår har jag inget att erinra.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lantbruksnämnderna: Utrustning* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.

F. Forskning och undervisning på jordbrukets och trädgårdsnäringens områden

[2] F 7. Inredning och utrustning av lokaler vid jordbrukets högskolor m. m. För innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett reservationsanslag på 4 milj. kr. Av detta belopp disponeras 3,2 milj. kr. av utrustningsnämnden för universitet och högskolor för ändamål som upptagits i en särskild utrustningsplan. Återstående 800 000 kr. disponeras av byggnadsstyrelsen för ändamål som redovisas i en särskild inredningsplan. Nämnden och styrelsen äger inom ramen för tillgängliga medel — oavsett i utrustnings- och inredningsplanerna för objekten beräknad medelsförbrukning — bestrida kostnader för utrustning resp. inredning av de i planerna upptagna objekten intill högst det belopp, som för varje objekt anges som kostnadsram.

Utrustningsnämnden för universitet och högskolor föreslår att kostnadsramar för utrustning förs upp i den nu gällande utrustningsplanen för följande projekt, nämligen

Lantbrukshögskolan

U l t u n a

1. Kemi m. m.	535 000 kr.
2. Nybyggnader vid Kungsängen, etapp I	200 000 kr.

Skogshögskolan

3. Telefonväxel	120 000 kr.

Kostnadsramarna för projekten 1 och 2 föreslås bli definitiva och ramen för projekt 3 föreslås bli delram.

Nämnden har överlämnat förslag till utrustningsprogram för ifrågavarande objekt från lokal- och utrustningsprogramkommittén för jordbrukets högskolor.

K e m i m. m. De utrymmen i »gamla» och »stora» institutionsbyggnaderna i Ultuna, vilka har friställts under våren 1967 eller kommer att friställas under vintern 1967/68 genom att institutionerna för växtodling och växtpatologi samt kemiska analyslaboratoriet får nya byggnader, avses efter ombyggnad ställas till förfogande för institutionerna för husdjursförädling, närings- och husdjursfysiologi samt kemi. Vidare avses lokalerna i det tidigare gårdskontoret komma att disponeras för högskolans konsulentavdelning. Inom de aktuella lokalerna pågår sedan våren 1967 ombyggnader.

De institutioner m. m. som genom nämnda ombyggnader får nya lokaler behöver viss ny utrustning till ett belopp av 535 000 kr.

Nybyggnader vid Kungsängen, etapp I. Den första etappen av nybyggnaderna för lantbrukshögskolans djurförsöksstation vid Kungsängen har färdigställts under våren 1967. För denna första byggnadsetapp har byggnadskostnaderna i gällande investeringsplan (prop. 1967: 1, bil. 11, s. 161) beräknats till 1 630 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1966. Etapp I omfattar kontorslokaler, maskinhall och torkanläggning avsedda för högskolans lantbruksförvaltning samt institutionen för husdjurens utfodring och vård. Byggnadsföretaget har utförts genom direkt upphandling enligt det s. k. totalentreprenadförfarandet. För maskinell utrustning av torkanläggningen har i utrustningsplanen upptagits en definitiv kostnadsram av 700 000 kr.

Kostnaderna för utrustning av kontorshus och maskinhall som ingår i byggnadsetapp I beräknas till 200 000 kr. inkl. varuskatt.

Telefonväxel vid skogshögskolan. Vid skogshögskolan finns f. n. två mindre telefonväxlar som är över 30 år gamla och som numera är otillräckliga med hänsyn till den ökning av personalen som skett. På den växel som tillhör Stockholms universitet finns outnyttjade anknäytningar. Denna växel kommer att bytas ut mot en utbyggbar koordinatväljarväxel. Nämnden har funnit att en anknäytning av högskolans telefoner till universitetets växel är den ur både investerings- och driftsekonomiska synpunkter fördelaktigaste lösningen för högskolans del. Kostnaderna har preliminärt beräknats till 200 000 kr.

Enligt nämndens mening behövs f. n. ingen ytterligare medelsanvisning för de förutnämnda utrustningsobjekten.

Departementschefen

De av utrustningsnämnden för universitet och högskolor föreslagna nya kostnadsramarna för ifrågavarande projekt föranleder ingen erinran från min sida. Jag förordar alltså att i utrustningsplanen för jordbrukets högskolor m. m. förs upp definitiva kostnadsramar för utrustning för institutionen för kemi m. m. och för nybyggnader vid Kungsängen, etapp I, vid lantbrukshögskolan på 535 000 resp. 200 000 kr. samt för telefonväxel för skogshögskolan en delram på 120 000 kr. I enlighet med utrustningsnämndens förslag bör dessa kostnader få bestridas av tillgängliga medel under förevarande anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att godkänna vad jag i det föregående förordat angående bestridande av vissa utrustningskostnader vid jordbrukets högskolor.

M. Diverse

[3] M 10. Ersättning för av rovdjur dödade tamdjur, m. m. I prop. 1967: 136 angående ändringar i jaktlagstiftningen erinrade jag om att Kungl. Maj:t beslutat om översyn av normerna för ersättning av statsmedel i anledning av vissa rovdjursskador på tamdjur. Vidare anförde jag att jag avsåg att återkomma till Kungl. Maj:t i frågan i sådan tid att möjlighet fanns att lägga fram förslag till 1967 års riksdags höstsession. Beredningen av frågan är nu avslutad.

Enligt 27 § 2 mom. jaktstadgan den 3 juni 1938 (nr 279) gäller att skada på tamdjur, som orsakas av björn, lo eller örn, skall ersättas av statsverket, om skadan inte beror på uppenbar vårdslöshet vid djurens bevakning eller att djuren släppts på område, där de inte får komma in för att beta. Enligt kungörelsen den 12 april 1946 (nr 146) skall motsvarande bestämmelse tillämpas i fråga om skada på tamdjur som orsakas av järv eller varg. Kungl. Maj:t har senast i brev den 16 juni 1966 utfärdat föreskrifter rörande ersättning för rovdjursskador på tamdjur. Ersättning för skadade renar och får lämnas av statsmedel med belopp som anges i en taxa, som tagits in i brevet. Den centrala naturvårdsmyndigheten skall årligen göra de ändringar i taxan som den finner nödvändiga med hänsyn till prisutvecklingen för renar och får. Beslut om ersättning fattas såvitt gäller skador i de fyra nordligaste länen av länsstyrelserna och för landet i övrigt av naturvårdsmyndigheten.

1964 års rennäringsakkunniga och statens naturvårdsnämnd (numera statens naturvårdsverk) har efter uppdrag av Kungl. Maj:t den 16 juni 1966 i samråd sett över grunderna m. m. för ersättning av rovdjursskador på tamdjur. I skrivelse den 15 april 1967 redovisar de resultatet av översynen

och föreslår vissa ändringar av gällande ersättningsgrunder. De framhåller att frågan om rovdjursskadorna bör på längre sikt behandlas som en del av frågan om att skapa ett katastrofskydd för rennäringen, motsvarande jordbrukets skördeskadeförsäkring. Intill dess att ett dylikt skydd införs, finns emellertid alljämt behov av speciella skaderegleringsbestämmelser.

Enligt nuvarande regler ersätts endast sådana renar som enligt visad utredning skadats av rovdjur. Gällande ersättningsbestämmelser grundas på att värdet av varje återfunnen rovdjursdödad ren skall uppskattas så noga som möjligt. Denna huvudprincip bör behållas, men vissa ändringar bör ske för att förenkla skadevärderingen och få ersättningarna att bättre än hittills avspegla skadornas faktiska betydelse för renägarna. Bl. a. föreslås att nu gällande särskilda ersättningsnorm för ungrenar (1—2 år gamla) slopas. Det är nämligen ofta förenat med betydande svårigheter att avgöra en rens ålder. En uppdelning av renarna i tre klasser — vuxen hanren, vuxen honren och årskalv — är därför tillräcklig. Vidare föreslås vissa mindre ändringar i avvägningen av nuvarande ersättningsbelopp för renar och får. Vid beräkningen av värdet för vuxen honren bör sålunda i fortsättningen tas hänsyn till att djuret som regel är dräktigt och följs av en kalv.

Ersättning ges enligt nuvarande regler endast till den som styrkt att han är ägare till renen. Ersättning föreslås få utgå även för rovdjursskadade renar, vilkas ägare är okända. Värdet av omärkta renar tillkommer vederbörande lappby enligt 13 § lagen den 5 maj 1960 (nr 144) om renmärken. Med hänsyn härtill bör gottgörelse för rovdjursriven ren, vars ägare ej kan fastställas, utgå till den lappby inom vars område renen påträffats.

I förslaget framhålls vidare att renägarna drabbas av, förutom skador för dödade, återfunna renar, en hel del andra förluster som vållas av rovdjur. Med hänsyn till att rovdjuren uppträder inom vidsträckta och delvis mycket svårtillgängliga marker måste man räkna med att åtskilliga rovdjursdödade renar inte anträffas eller hittas inom sådan tid efter angreppet att det är möjligt att styrka dödsorsaken. Redan förekomsten av rovdjur i närheten av en renhjord medför att djuren blir oroade, vilket förorsakar väsentligt merarbete för renskötarna. Rennäringssakkunniga och naturvårdsnämnden finner det skäligt att även sådana skador och olägenheter, vilkas förekomst eller omfattning knappast kan bevisas i det särskilda fallet, ersätts av allmänna medel.

Eftersom det inte är möjligt att i fråga om nyssnämnda skador och olägenheter utpeka viss person som skadelidande, bör gottgörelsen utgå kollektivt antingen till rennäringen i dess helhet eller till rennäringssidkarna inom visst område. Lämpligast är enligt förslaget att ersättning lämnas till varje lappby för sig, varvid gottgörelsens storlek kan bestämmas i förhållande till de bevisliga rovdjursskador som under året inträffat inom byns område. Dessa skador utgör nämligen enligt de sakkunnigas och nämndens mening ett mått på rovdjursförekomsten i trakten och därmed också på

omfattningen av de störningar som rovdjuren vållar renskötseln. Ersättning för skadorna och olägenheterna föreslås utgå med 300 kr. per återfunnen ren. Som jämförelse kan nämnas att ersättningsbeloppet för återfunnen vuxen ren föreslås utgöra 250 eller 260 kr. Ersättningen till lappbyn bör, liksom den tidigare föreslagna gottgörelsen för inte identifierade renar, tillfalla bykassan så att medlen kan användas för lappbyns gemensamma angelägenheter.

Ersättningen för nyssnämnda förluster föreslås vara lika för skador av olika arter av rovdjur. Även om varg och järv vållar större indirekta skador på renskötseln än andra rovdjur, är avvikelserna inte så väsentliga att de motiverar skilda ersättningsregler.

I fråga om skador på får föreslås att nuvarande ersättningsgrunder i huvudsak behålls. Ersättningsbeloppen bör dock anpassas bättre till djurens verkliga värde. Vidare förordas att även försvunna får ersätts, dock med högst hälften av beloppet för återfunnet djur. Som förutsättning för ersättning bör gälla dels att åtminstone något rovdjursangripet får påträffats, dels att det genom utredning blivit styrkt att djuren varit försvunna sedan tiden för rovdjursangreppet. Förhållandevis höga krav bör ställas på den utredning som läggs till grund för sådan ersättning.

Nuvarande bestämmelser rörande ersättning för vissa rovdjursskador omfattar även andra tamdjur än renar och får. Några särskilda ersättningsbelopp finns inte fastställda för dessa. Enligt förslaget är det inte nödvändigt att fastställa ersättningsbelopp för sådana djur eftersom skador på dessa förekommer förhållandevis sällan. För fullständighetens skull bör dock i de nya ersättningsbestämmelserna tas in föreskrift om att gottgörelse för skada på annat tamdjur än ren eller får skall fastställas med tillämpning av reglerna för värdering enligt epizootilagen den 12 april 1935 (nr 105).

Remissyttrandena

Efter remiss har yttranden över förslaget avgetts av riksrevisionsverket, lantbruksstyrelsen — som hört rennäringsnämnden — veterinärstyrelsen, statens veterinärmedicinska anstalt, domänstyrelsen, länsstyrelserna i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, Riksförbundet Landsbygdens folk (RLF), Sveriges lantbruksförbund samt Svenska samernas riksförbund. Länsstyrelserna har bifogat yttranden från vissa länsorgan m. m.

Remissinstanserna tillstyrker det framlagda förslaget till nya grunder för ersättning av renar, får och andra tamdjur, som dödats av rovdjur. *Veterinärstyrelsen* understryker, att den ändrade rovdjurspolitiken i Sverige bör medföra en generösare syn på förevarande ersättningsproblem. Liknande synpunkter framförs av *länsstyrelsen i Jämtlands län*, *RLF* och *Sveriges lantbruksförbund*.

Riksrevisionsverket anser att förslaget att gottgörelse skall lämnas för förluster, som inte styrkts, avviker från vanligen tillämpade principer i ersättningsfrågor. Med hänsyn till de speciella förhållandena i förevarande fall finner verket det dock skäligt att ersättning utgår.

Rennäringsnämnden och *Svenska samernas riksförbund*, som ansluter sig till principerna i det framlagda förslaget, anser dock compensationen för de indirekta rovdjurskadorna och ersättningen för återfunna renar vara för lågt beräknade. Sistnämnda ersättning bör ej sättas lägre än vad som utgår för renar som körts över av tåg. *Veterinärstyrelsen*, *statens veterinärmedicinska anstalt* och *länsstyrelsen i Jämtlands län* ifrågasätter om ej alla renar oavsett kön och ålder bör ersättas med ett och samma belopp. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anser att samma värde bör åsättas vuxna han- och honrenar.

I fråga om ersättning för får framhåller *länsstyrelsen i Jämtlands län*, *RLF* och *Sveriges lantbruksförbund* att för sådana djur som försvunnit efter rovdjursanfall bör full ersättning utgå.

Departementschefen

Enligt nuvarande bestämmelser utgår ersättning av statsmedel för tamdjur som skadats av björn, lo, varg, järv eller örn. Ersättning som i princip motsvarar djurets värde ges till ägaren för varje funnet djur.

Det förslag till nya ersättningsbestämmelser, som 1964 års rennärings-sakkunniga och statens naturvårdsnämnd gemensamt lagt fram och som jag i det föregående redogjort för, innebär att ersättning alltjämt skall utgå till ägaren för sådant djur som skadats av rovdjur och som därefter återfunnits. Därutöver föreslås att ersättning skall lämnas även i de fall där ägaren till skadad ren är okänd. Ersättningen skall i sådana fall ges till bykassan i den lappby inom vars betesområde renen påträffas. Jag har ingenting att erinra mot nu angivna riktlinjer.

Rennärings-sakkunniga och naturvårdsnämnden förordar vidare — mot bakgrunden av de inskränkningar som skett i jakträtten i fråga om större rovdjur — att rennäringen ges ersättning även för andra rovdjurskadorna än de nyss nämnda. Härigenom avses samerna få compensation för förlusten av djur som inte återfunnits och för merarbete på grund av att renhjordarna skingrats vid rovdjursangrepp. För varje återfunnen rovdjursdödad ren föreslås utgå en extra ersättning av 300 kr. till den lappby, inom vars betesområde renen påträffas. Förslaget innebär att sådana skador ersätts vilkas frekvens och storlek i allmänhet inte kan bevisas. Riksrevisionsverket påpekar i sitt remissyttrande att förslaget avviker från de principer i ersättningsfrågor som vanligen tillämpas. Med hänsyn till de speciella förhållandena vid rovdjurskadorna på tamdjur har verket dock funnit det skäligt att ersättning utgår. Även jag anser att starka skäl talar för att ersättning bör utgå i dessa fall. Ersättning bör dock till en början utgå för-

söksvis. Utvecklingen av ersättningsanspråken bör nämligen följas under en tid innan definitiv ställning tas. Kungl. Maj:t bör få besluta om ersättnings storlek.

Också när det gäller får föreslår rennärings-sakkunniga och naturvårdsnämnden en viss utsträckning av statens ersättnings-skyldighet. Denna skall sålunda även omfatta goltgörelse till ägaren för får som försvunnit vid tiden för rovdjursangrepp och senare inte återfunnits. Som förutsättning bör dock enligt förslaget gälla att ersättning lämnats för något återfunnet får som skadats vid samma angrepp. Även i detta fall anser jag att ersättning tills vidare bör utgå försöksvis. I enlighet med förslaget bör ersättning för ej återfunnet får inte överstiga hälften av värdet av får som dödats vid samma rovdjursangrepp men senare hittats.

De sakkunniga och nämnden föreslår vidare att storleken av ersättningsbeloppen för ren och får anpassas bättre till djurens verkliga värde, samt att ersättningen för övriga tamdjur blir bestämd med ledning av reglerna för värdering av klövbärande djur och fjäderfå enligt epizootilagen den 12 april 1935 (nr 105). Kungl. Maj:t äger besluta i hithörande frågor.

De nya ersättningsgrunderna bör tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1968. Kostnadsökningarna för att genomföra förslaget beräknar jag till ca 230 000 kr. per år. Kostnaderna bör betalas med medel från förslagsanslaget Ersättning för av rovdjur dödade tamdjur, m. m. som alltså under budgetåret 1967/68 i motsvarande mån kan komma att belastas med högre belopp än som beräknats i riksstaten.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att godkänna de riktlinjer i fråga om ersättning för vissa av rovdjur förorsakade skador som jag förordat i det föregående.

KAPITALBUDGETEN

Statens allmänna fastighetsfond

[4] 28. Byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m. För innevarande budgetår har under förevarande anslagsrubrik anvisats ett investeringsanslag av 7 milj. kr. att disponeras i enlighet med en investeringsplan, som för de i planen ingående objekten upptar av riksdagen godkända kostnadsramar.

Byggnadsstyrelsen hemställer att följande byggnadsprojekt tas upp i investeringsplanen och att medel anvisas på tilläggsstat för budgetåret 1967/68 för följande projekt.

Lantbrukshögskolan

Alnarp. Nybyggnader för trädgårdssektionen

Lantbrukshögskolans trädgårdssektion i Alnarp inrättades den 1 juli 1962. Undervisningen vid denna sektion inleddes 1964, då den första årskursen av hortonomie studerande kom till Alnarp efter två års studier vid Ultuna. F. n. antas årligen 25 hortonomie studerande. Trädgårdssektionen har sedan sin tillkomst varit provisoriskt förlagd till ett flertal olika byggnader. Denna mycket splittrade förläggning har varit orationell för såväl undervisning som forskning och försöksverksamhet på området.

Byggnadsstyrelsen redovisade i skrivelse den 11 oktober 1965 byggnadsprogram för nybyggnader för institutionerna för frukt- och bärodling, köksväxt- och prydnadsväxtodling, trädgårdskonst och naturvård samt underavdelningarna för trädgårdsodlingens driftsekonomi, trädgårdsodlingens arbetsmetodik och teknik samt växtpatologi, allt vid lantbrukshögskolans Alnarpsdel.

Genom beslut den 18 februari 1966 uppdrog Kungl. Maj:t åt styrelsen att på grundval av nämnda byggnadsprogram utföra projektering fram t. o. m. färdigställande av huvudhandlingar, innefattande tillförlitlig kostnadsberäkning av nybyggnader av institutions- och laboratorielokaler, samt att därefter underställa ärendet Kungl. Maj:ts förnyade prövning. I fråga om arbets- och lagerlokaler, växthus, bänkgård, näthall och övriga byggnader för ekonomiutrymmen föreskrev Kungl. Maj:t att det fortsatta planeringsarbetet skulle inriktas på att dessa projekt skulle — på grundval av nämnda byggnadsprogram — anskaffas genom direkt upphandling av lämpligt företag. Ärendet skulle åter underställas Kungl. Maj:ts förnyade prövning, sedan en på anbud grundad kostnadsberäkning verkställts och ärendet var så berett att direkt upphandling kunde ske. Utredning och beredning av byggnadsprojekten förutsattes ske inom en arbetsgrupp i vilken företrädare för lantbrukshögskolan skulle ingå.

Styrelsen hemställer att Kungl. Maj:t uppdrar åt styrelsen att inom en kostnadsram av 3 350 000 kr. utföra nybyggnader av växthus jämte tillhörande försörjningsanläggning som en första etapp vid lantbrukshögskolans Alnarpsdel och att härför på tilläggsstat anvisas 1 milj. kr. Styrelsens kostnadsberäkningar grundar sig på inkomna anbud. Styrelsen avser att senare redovisa återstående ny- och ombyggnader som en andra etapp.

Röbäcksdalen. Ny- och ombyggnad av djurstallar

Enligt beslut av 1962 års riksdag (prop. 1 bil. 11, JoU 14, rskr 180) skall husdjursförsöksstationen i norra försöksdistriktet liksom jordbruks- och trädgårdsförsöksstationerna inom detta distrikt förläggas till Röbäcksdalen.

len. I propositionen angavs att resurserna för husdjursförsök vid Röbbäcksdalen skulle planeras för ca 50 mjölkkor och 100 tackor jämte ungdjur.

Genom beslut den 13 september 1963 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att på grundval av ett tidigare redovisat byggnadsprogram utföra projektering fram t. o. m. färdiga bygghandlingar för ombyggnad av ladugård och nybyggnad av fårstall. Efter framställning av byggnadsstyrelsen överlämnade Kungl. Maj:t genom beslut den 6 december 1965 ifrågavarande byggnadsärenden till lokal- och utrustningsprogramkommittén för jordbrukets högskolor (LUP-kommittén).

Av handlingarna i ärendet framgår att LUP-kommittén i skrivelse till byggnadsstyrelsen funnit att besättningen av mjölkkor bör uppgå till 80 djur med hänsyn till försöksstatistiska och driftsekonomiska synpunkter. Kommittén har förordat att en ny byggnad uppförs för 80 mjölkkor och att den befintliga ladugården disponeras för ungdjur och kalvar. Kommittén förordade vidare att den nya byggnaden i största möjliga utsträckning upphandlas i monteringsfärdigt skick.

Byggnadsstyrelsen hemställer att Kungl. Maj:t uppdrar åt styrelsen att inom en kostnadsram på 1 375 000 kr. utföra ny- och ombyggnad av djurstallar vid Röbbäcksdalen i enlighet med LUP-kommitténs nämnda förslag. Styrelsens kostnadsberäkningar grundar sig på inkomna anbud. Vidare har styrelsen hemställt att 600 000 kr. anvisas på tilläggsstat för ändamålet.

Departementschefen

Förevarande byggnadsprojekt omfattar nybyggnad av växthus för lantbrukshögskolans trädgårdssektion i Alnarp samt ny- och ombyggnad av djurstallar för lantbrukshögskolans husdjursförsöksstation i Röbbäcksdalen. Den beredning som skett av projekten med anbudsinfordran från leverantörer finner jag ändamålsenlig och ägnad att minska kostnaderna. Mot den redovisade kostnadsberäkningen på 3 350 000 kr. resp. 1 375 000 kr. har jag inget att erinra. Objekten bör med nämnda ramar tas upp i investeringsplanen. Medelsförbrukningen under innevarande budgetår för dessa byggnadsobjekt synes, såvitt nu kan bedömas, rymmas inom det till byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m. anvisade anslaget. Jag förordar därför att kostnaderna för ifrågavarande objekt får bestridas av tillgängliga medel under förevarande anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att godkänna vad jag i det föregående förordat angående bestridande av kostnaderna för vissa ny- och ombyggnader vid jordbrukets högskolor.

Fonden för låneunderstöd

[5] 9 a. Lån för ombyggnad av djursjukhuset i Hälsingborg. Genom beslut den 3 juni 1965 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla fem sakkunniga för att utreda veterinärväsendets uppgifter och organisation. Utredningen¹ har den 20 april 1967 avlämnat *betänkande om slutna djursjukvård* (stencil Jo 1967: 6).

Utredningen

Med slutna djursjukvård menar utredningen sådan sjukvård som lämnas vid särskilda inrättningar där djuret kan stanna kvar för operation eller annan behandling. Slutna vård ges djur av alla slag vid veterinärhögskolans kliniker, veterinärinrättningen i Skara, djursjukhusen i Hälsingborg och Strömsholm, de militära sjukstallarna och vid vissa s. k. distriktskliniker. Slutna vård ges vidare vid Blå stjärnans kliniker i Borås och Göteborg samt vid djursjukhuset i Malmö men dessa tar främst emot sällskapsdjur. Slutna djursjukvård förekommer även vid vissa travbanor. Veterinärhögskolans kliniker, veterinärinrättningen i Skara och de militära sjukstallarna är statliga. Huvudman för djursjukhuset i Hälsingborg är hushållningssällskapet i Malmöhus län medan djursjukhuset i Strömsholm har en särskild stiftelse som huvudman. De s. k. distriktsklinikerna drivs som regel privat av distriktsveterinärerna, men får vissa bidrag av vederbörande kommuner eller andra lokala intressenter. Djursjukhuset i Malmö är privatägt. Vid de nämnda inrättningarna togs åren 1965 och 1966 in 77 825 resp. 84 458 djur. Av dessa fick emellertid endast 18 resp. 17 % slutna vård. Av dem som under år 1966 fick slutna vård var 82 % sällskapsdjur, 12 % hästar, 5 % nötkreatur och 1 % svin.

Vid sina överväganden rörande det framtida behovet av slutna djursjukvård har utredningen delat upp djurmaterialet på animalieproduktionens djur inklusive jord- och skogsbrukets hästar samt på sporthästar och sällskapsdjur.

Den slutna djursjukvården inom animalieproduktionen avser f. n. främst ett mindre antal dyrbarare avelsdjur. De ekonomiska synpunkterna bestämmer helt om ett djur som blir sjukt skall få slutna vård eller gå till slakt. Efterfrågan på slutna vård för animalieproduktionens djur beräknas även i fortsättningen inte bli särskilt stor. Därvid förutsätts att avgifter för vården tas ut så att verksamheten i princip är ekonomiskt självbärande. För de delar av landet som även i framtiden väntas utgöra kärnan inom svenskt jordbruk beräknas djursjukhuset i Hälsingborg och veterinärinrättningen i Skara tillgodose behovet. Det sjukvårdsbehov som finns i övrigt bör liksom hittills främst tillgodoses inom den öppna vårdens ram.

¹ Riksdagsmännen Sven Persson (ordförande) och Harald Pettersson, överdirektör Gösta Björkman, ombudsman Arne Nybom och byrådirektör Curt Werner.

Sporthästarnas antal har under senare år ökat starkt. Varje sådan häst representerar i regel ett inte obetydligt ekonomiskt värde. På grund härav kan slutenvård ofta vara motiverad. En utbyggnad av den slutna vården för sporthästar bör dock ske utan statligt engagemang. Utgiften för sjukvård bör ingå som en faktor bland andra när tävlingsanordnarnas andel av de på totalisatorn satsade medlen avvägs.

Som en följd av den stigande levnadsstandarden har också antalet hundar ökat. Det kan antas att såväl antalet hundar som efterfrågan på slutenvård för dessa kommer att fortsätta att öka. Utredningen anser sig emellertid inte kunna tillstyrka, att några statliga åtgärder vidtas för att öka tillgången på slutna vårdplatser för hundar. Utredningen anser inte att någon skyldighet föreligger för staten att av etiska eller andra skäl tillgodose det ökade behovet av slutenvård för djursjukvård. Ansvar för att djur behandlas väl och såvitt möjligt skyddas mot lidande ankommer i första hand på djurets ägare. Utredningen påpekar att hundarna i stor utsträckning finns i storstäderna med omgivande kommuner och finner det vara motiverat att kommunerna vidtar åtgärder för att tillförsäkra hundarna erforderlig sjukvård. Det är inte nödvändigt att kommunerna driver hundsjukhus i egen regi. Oavsett kommunala insatser kan initiativ till djursjukvård tas av enskilda eller sammanslutningar.

Kungl. Maj:t har till utredningen överlämnat en framställning från hushållningssällskapet i Malmöhus län om statlig medverkan i dels upprustning av djursjukhuset i Hälsingborg, dels sjukhusets fortsatta drift. Hushållningssällskapet har därefter i skrivelse till utredningen förklarat sig i princip berett att självt ansvara för driften under förutsättning att statligt bidrag i en eller annan form kan erhållas till viss ombyggnad av sjukhuset.

Utredningen framhåller att djursjukhuset i Hälsingborg, som är inrymt i byggnader som togs i bruk år 1912, är hårt slitet. Personalen får arbeta under förhållanden som på intet sätt motsvarar nutida krav. För att få bort de mest markanta missförhållandena vid sjukhuset behövs en ombyggnad som av hushållningssällskapet kostnadsberäknats till 600 000 kr.

Med hänsyn till den betydelse djursjukhuset i Hälsingborg har för animalieproduktionen inom de sydligare delarna av landet föreslår utredningen att hushållningssällskapet i Malmöhus län erhåller ett statligt ränte- och amorteringsfritt lån på 75 % av den av sällskapet beräknade kostnaden för ombyggnad av sjukhuset. Då en eventuell framtida utbyggnad av sjukhuset torde komma att i allt väsentligt tillgodose andra behov än animalieproduktionens, anser utredningen att statens medverkan bör begränsas till vad nu föreslagits.

Remissyttrandena

Yttranden över betänkandet har efter remiss avgetts av överbefälhavaren, överståthållarämbetet (efter hörande av Stockholms stadskollegium), riksrevisionsverket, lantbruksstyrelsen, veterinärstyrelsen, styrelsen för statens veterinärmedicinska anstalt, styrelsen för lantbrukshögskolan, styrelsen för veterinärhögskolan, kommunalrättskommittén, Svenska stadsförbundet, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Hushållningssällskapens förbund, Malmöhus läns hushållningssällskap, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk (RLF), Svenska travsportens centralförbund, Ridfrämjandet, Svenska kennelklubben, Stiftelsen Sydöstra Sveriges djursjukhus, Sveriges veterinärförbund och Svensk Husdjursskötsel. Stiftelsen djursjukhuset i Strömsholm har inkommit med skrift i ämnet.

Utredningens förslag tillstyrks i sin helhet av *lantbruksstyrelsen* och *styrelsen för lantbrukshögskolan*. Utredningens bedömning av behovet av slutna djursjukvård för animalieproduktionens djur delas av *Sveriges lantbruksförbund*, *Hushållningssällskapens förbund* och *Svensk Husdjursskötsel*.

Styrelsen för statens veterinärmedicinska anstalt anser att djursjukhus är en integrerande del i den veterinära fältorganisationen. Enligt anstaltsstyrelsen har utredningen i alltför stor utsträckning sett på det enskilda djurets värde och inte beaktat att detta djur är en del av en besättning. Även den slutna vården kan tjäna ett profylaktiskt syfte. Härtill kommer att djursjukhusen ger råd till veterinärerna i specialfall samt lämnar material för den kliniska forskningen på djursjukdomarnas område. Om hänsyn tas till nämnda faktorer kan det ifrågasättas om behovet av slutna djursjukvård för animalieproduktionens djur är tillgodosett. Liknande synpunkter anförs av *styrelsen för veterinärhögskolan* och *Sveriges veterinärförbund*. Enligt dessa bör slutligt ställningstagande till frågan om den slutna djursjukvården anstå till dess utredningen fullgjort hela sitt uppdrag.

Behovet av ökade vårdresurser för sällskapsdjur, främst hundar, understryks av samtliga remissinstanser som uttalat sig i frågan.

När det gäller sporthästar framhåller *Ridfrämjandet* att det är mycket svårt att få vårdplats vid de nuvarande djursjukvårdsanstalterna. Utredningens siffror anses inte ange det verkliga behovet.

Enligt *Sveriges veterinärförbund* finns det inga godtagbara skäl att i fråga om slutna djursjukvård göra en principiell skillnad mellan animalieproduktionens djur och sällskapsdjur. Den väsentliga frågeställningen är hur samtliga grupper av husdjur skall på rationellast möjliga sätt beredas en medicinskt sett riktig omvårdnad. För att tillgodose detta behov i olika delar av landet förordar förbundet och flera andra remissinstanser, däribland *överbefälhavaren*, *veterinärstyrelsen*, *styrelsen för veterinärhögsko-*

lan och RLF, att ett visst antal regiondjursjukhus inrättas. Det framhålls som mest angeläget att nya djursjukhus tillkommer i sydöstra Sverige och Norrland.

Statligt huvudmannaskap för den slutna djursjukvården förordas av *överbefälhavaren, styrelsen för statens veterinärmedicinska anstalt, Svenska stadsförbundet, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, stadskollegiet i Stockholm, Svenska kennelklubben och Sveriges veterinärförbund*. Man hänvisar bl. a. till att den öppna djursjukvården genom distriktsveterinärorganisationen har staten som huvudman. De kommunala remissinstanserna framhåller också, att djursjukhusfrågan inte kan betraktas som en primärkommunal angelägenhet. Även om man bortser från tveksamheten rörande kompetensen, anses kommunerna generellt sett utgöra alltför små enheter som underlag för lösningen av djursjukhusfrågan. Djurskyddslagens bestämmelser kan vidare inte efterlevas om inte staten ansvarar för att slutna vård finns att tillgå i tillräcklig omfattning. *Svenska kennelklubben* erinrar om att hundägarna kräver att hundskatten verkligen används för ett för hundhållningen positivt syfte. Enligt *kommunalrättskommittén* synes det knappast finnas något principiellt hinder för kommunalt engagemang i slutna djursjukvård.

Veterinärstyrelsen vill inte förorda statligt huvudmannaskap men anser att statliga lån skall lämnas till investeringar i djursjukhus enligt plan som anger vilka sjukhuslokaliseringar som skall stödjas. Om staten inte inträder som huvudman för slutna djursjukvård, anser också *Svenska stadsförbundet* det vara en skyldighet för staten att genom statsbidrag stimulera och underlätta en planmässig utbyggnad av djursjukhusorganisationen. Vissa remissinstanser, däribland *Svenska travsportens centralförbund*, anser att huvudmannaskapet för slutna djursjukvård bör handhas antingen av statlig eller kommunal institution eller av båda i förening.

De remissinstanser som diskuterat frågan om finansieringen av djursjukhus anser i regel att det allmänna bör lämna stöd åt verksamheten. Som motiv åberopas bl. a. hundskatten och statens inkomster från totalisator. Utredningens principiella ståndpunkt att djursjukhusens verksamhet bör vara självfinansierad delas av *Svenska kommunförbundet*.

Utredningens förslag om statligt lån för ombyggnad av djursjukhuset i Hälsingborg hälsas med tillfredsställelse av samtliga remissorgan som uttalat sig i frågan. Med hänsyn till att det av utredningen föreslagna investeringsbidraget begränsats till 75 % av kostnaden samt till att löneutvecklingen medfört betydande öknings av driftskostnaderna anser *Malmöhus läns hushållningssällskap* och *Hushållningssällskapens förbund* dock skäligt att även årligt statligt bidrag utgår till sjukhuset.

Stiftelsen djursjukhuset i Strömsholm föreslår, att djursjukhuset i Strömsholm tillerkänns ett statligt ränte- och amorteringsfritt lån om 75 %

av de skulder som åvilar stiftelsen i form av byggnadslån på 700 000 kr. Att statligt stöd bör utgå till djursjukhuset i Strömsholm understryks av *Sveriges veterinärförbund*.

Departementschefen

Som framgår av det föregående anser utredningen att behovet av slutna sjukvård för animalieproduktionens djur är i huvudsak tillgodosett. Utökade vårdresurser behövs främst för hundar. Enligt utredningens mening är slutna djursjukvård i princip inte en statlig angelägenhet. Utredningen anser det önskvärt att bl. a. kommunerna vidtar lämpliga åtgärder för att tillgodose vårdbehovet för hundarna. För att avhjälpa vissa akuta brister vid djursjukhuset i Hälsingborg föreslår utredningen att ett statligt lån lämnas för ombyggnad av sjukhuset. Som motiv härför åberopas bl. a. sjukhusets betydelse för animalieproduktionens djur. Lånet bör vara ett engångsstöd.

Bland remissinstanserna råder delade meningar om den slutna djursjukvårdens framtida organisation. De remissinstanser som har anknytning till veterinärmedicinen gör gällande, att djursjukhusen bör utgöra en integrerande del i den statliga veterinära fältorganisationen. Statligt huvudmannaskap för den slutna djursjukvården förordas också av de kommunala remissorganen. De anser bl. a. att kommunerna är för små enheter som underlag för att lösa djursjukhusfrågor. Lantbruksstyrelsen och nästan samtliga remissorgan som har en direkt anknytning till jordbruket instämmer däremot helt i utredningens ställningstaganden.

Jag ansluter mig till utredningens uppfattning att slutna djursjukvård i princip inte bör vara en statlig uppgift. De statliga insatserna på det veterinära området, bl. a. genom distriktsveterinärorganisationen, har hittills främst avsett animalieproduktionens djur och tillräckliga skäl synes inte föreligga för en väsentligt ändrad inriktning och omfattning av statens insatser. De anstalter för slutna djursjukvård som redan har staten som huvudman har i huvudsak anknytning till annan statlig verksamhet i fråga om utbildning och forskning eller till den militära organisationen.

Några hinder av principiell natur synes inte föreligga för kommunerna att vidta åtgärder av olika slag för att tillförsäkra sällskapsdjuren erforderlig sjukvård. Eftersom sällskapsdjuren i stor utsträckning finns i de större städerna med omgivande kommuner torde i regel underlaget för eventuella sjukvårdsinrättningar bli tillräckligt stort. Som utredningen framhållit är det inte nödvändigt att kommunerna driver hundsjukhus i egen regi. I frågor om lämplig lokalisering av djursjukhus kan bl. a. veterinärstyrelsen verka i sin egenskap av central myndighet för sjukvården bland husdjuren.

Jag tillstyrker utredningens förslag om att ge Malmöhus läns hushållningssällskap ett statligt ränte- och amorteringsfritt lån för ombyggnad av djursjukhuset i Hälsingborg. Lånet som bör ses såsom ett engångsstöd mo-

tiverat av de särskilda omständigheterna i fråga om detta djursjukhus bör få uppgå till 75 % av den av sällskapet beräknade kostnaden eller 450 000 kr. Kungl. Maj:t bör få besluta rörande närmare villkor för lånet. Något statligt stöd härutöver till djursjukhuset i Hälsingborg bör inte utgå. Ej heller kan jag förorda något statligt stöd till djursjukhuset i Strömsholm.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lån för ombyggnad av djursjukhuset i Hälsingborg* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag på 450 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet på Stockholms slott den 3 november 1967.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, HOLMQVIST, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GELJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, anmäler härefter ärende under handelsdepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 och anför.

KAPITALBUDGETEN

Diverse kapitalfonder

Förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap

[1] 5. **Förrådsanläggningar m. m.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 2 150 000 kr.

Överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap föreslår, att på tilläggsstat I för budgetåret 1967/68 anvisas 300 000 kr. för att täcka oförutsedda merkostnader för förbättringsarbeten vid en av överstyrelsen förvaltd berggeisternanläggning som tillhör staten.

Styrelsen anför, att sammanlagt 3,37 milj. kr. anvisats för dessa arbeten under budgetåren 1964/65 och 1965/66. Arbetena, som nu är slutförda, har på grund av bergets beskaffenhet blivit mer omfattande än som ursprungligen beräknades. Merkostnaden uppgår till 300 000 kr.

Departementschefen

Den merkostnad som uppstått i samband med förbättringsarbeten vid bergcisternanläggningen har inte kunnat förutses och bör enligt min mening föranleda ytterligare medelsanvisning. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förrådsanläggningar m. m.* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

INRIKESDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet på Stockholms slott den 3 november 1967.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, HOLMQVIST, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG.

T. f. chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Geijer, anmäler härefter de ärenden under inrikesdepartementets handläggning som angår utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 och anför.

DRIFTBUDGETEN

Elfte huvudtiteln

C. Bostadsbyggande m. m.

[1] C 9. Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet. Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 105 milj. kr. Riksdagen har tidigare i år (prop. 100, SU 100, rskr 265) medgivit att räntefria förbättringslån, som skall utgå från detta anslag, beviljas inom ramen av ett belopp av 100 milj. kr. under år 1967. För 1968 har likaledes en ram om 100 milj. kr. fastställts. Samtidigt har riksdagen fastställt vissa ramar för lån som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande. Riksdagen har därvid medgivit att lån till ombyggnad samt räntebärande förbättringslån och räntebärande tvätterilån beviljas inom ramen av ett belopp av 125 milj. kr. under år 1967 och ett belopp av 135 milj. kr. under år 1968. Såväl räntefria som räntebärande förbättringslån utgår huvudsakligen för förbättring av åldringsbostäder i en- och tvåfamiljshus.

Bostadsstyrelsen hemställer att ramarna under år 1967 utvidgas för räntefria förbättringslån till 125 milj. kr. och för lån till ombyggnad samt räntebärande förbättrings- och tvätterilån till 140 milj. kr.

I fråga om ramen för räntefria förbättringslån anför styrelsen att tidigare förslag om ramens storlek i huvudsak grundats på resultatet av den år 1964 påbörjade inventeringen av åldringarnas bostäder. Erfarenheterna av låneverksamheten visar emellertid att inventeringen varit ofullständig. Nya kategorier lånesökande bland åldringar, som inte berörts av inventeringen, har vidare tillkommit. En sammanställning av uppgifter från länsbostadsnämnderna visar att det behövs ett belopp av 124 milj. kr. för beslut om räntefria förbättringslån under år 1967. Den av riksdagen beslutade ramen på 100 milj. kr. motsvarar alltså inte behovet, såsom detta nu beräknas. Under första halvåret 1967 förbrukades 63,4 milj. kr. av ramen. De vid mitten av 1967 inneliggande ansökningarna representerar ett belopp av omkr. 28 milj. kr.

Departementschefen

Regeringen har tidigare i år vidtagit en rad åtgärder i syfte att trygga sysselsättningen under den kommande vintern. Bl. a. har ramarna för bostadslån till nybyggnad och för igångsättningstillstånd till byggande utan statligt stöd vidgats väsentligt. Även upprustning av småhus med stöd av förbättringslån är av betydelse från sysselsättningssynpunkt. Med hänsyn såväl härtill som till behovet av upprustning av de gamlas bostäder förordar jag att 1967 års ramar för förbättringslån vidgas på sätt bostadsstyrelsen föreslagit, dvs. med 25 milj. kr. för räntefria och 15 milj. kr. för räntebärande förbättringslån. För att med hjälp av denna långivning åstadkomma ytterligare effekt på sysselsättningen kommer i 1968 års statsverksproposition att föreslås ramökningar även för år 1968.

I fråga om ramen för beviljande av räntebärande förbättringslån m. m. under år 1967 gör jag hemställan under rubriken Lånefonden för bostadsbyggande (p. 2).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att medge att räntefria förbättringslån som skall utgå från anslaget Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet beviljas med högst 125 000 000 kr. under år 1967.

KAPITALBUDGETEN

Statens utlåningsfonder

[2] 11. **Lånefonden för bostadsbyggande.** Under återopande av vad jag anfört i det föregående under rubriken Bidrag till viss bostadsförbättrings-verksamhet hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att medge att lån till ombyggnad samt räntebärande förbättringslån och räntebärande tvätterilån beviljas inom ramen av ett belopp av 140 000 000 kr. under år 1967.

Fonden för låneunderstöd

[3] 11. **Lokaliseringslån.** Medelsramen för lokaliseringslån för en femårig försöksperiod med början budgetåret 1965/66 har av riksdagen bestämts till 500 milj. kr. För vart och ett av budgetåren 1965/66, 1966/67 och 1967/68 har riksdagen anvisat anslag till lokaliseringslån på 100 milj. kr. Vidare har riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t att under budgetåren 1965/66 och 1966/67 bevilja lokaliseringslån med högre belopp än som anvisats under anslaget.

Under budgetåren 1965/66 och 1966/67 har lån beviljats med 129 resp. 248 milj. kr. eller totalt 377 milj. kr. T. o. m. den 30 september 1967 har lån beviljats med ytterligare 57 milj. kr. Vid den nämnda tidpunkten förelåg icke avgjorda eller aviserade ansökningar om lokaliseringslån avseende ett sammanlagt belopp av ca 250 milj. kr. Vid utgången av budgetåret 1966/67 hade från anslaget betalats ut sammanlagt 142 milj. kr.

Departementschefen

I prop. 1967: 56 angående bildande av ett statligt kreditaktiebolag för finansiering av investeringar inom näringslivet behandlade föredragande statsrådet även frågan om lokaliseringsstödet. Han anförde därvid att, med hänsyn till omfattningen av redan beviljade lån och de stora behov av ytterligare lokaliseringpolitiska insatser som kunde förutses, totalramen för lokaliseringslån torde behöva utvidgas samt att förslag härom skulle komma att föreläggas riksdagen.

När ramen för lokaliseringsstödet bestämdes år 1964 saknades säkra hållpunkter för beräkningen av vilket kapitalbehov som kunde anmäla sig i samband med en aktiv lokaliseringspolitik. Bl. a. av denna anledning gavs verksamheten försökskaraktär.

Erfarenheterna hittills har visat att särskilt behovet av lånemedel har varit större än väntat. Bl. a. medförde konjunkturavmattningen under hös-

ten 1966 särskilt inom vissa branscher relativt starka påfrestningar. Dessa föranledde friställning av arbetskraft, bl. a. på orter där omständigheterna inte medgav en omedelbar överflyttning av arbetskraften. Nämnade förhållande har nödvändiggjort att lokaliseringsslån utnyttjats för punktinsatser även utom stödområdet av inte oväsentlig storlek.

De investeringar, till vilka lokaliseringsstöd hittills har lämnats, beräknas ge en avsevärd sysselsättningseffekt. Enligt företagens uppgifter skulle sålunda ca 10 000 nya sysselsättningstillfällen tillkomma. Redan detta resultat kan väntas mildra verkningarna av omställningarna.

Målet för stödverksamheten är emellertid därmed långt ifrån nått. Fortfarande kan strukturomvandlingen inom näringslivet beräknas medföra ytterligare friställningar av arbetskraft. Vidare präglas många tätorters näringsliv av en stark ensidighet med den känslighet för konjunkturväxlingar som därigenom blir följden. Utrymme för fortsatta lokaliseringspolitiska insatser måste därför finnas.

Som framgår av vad jag inledningsvis har anfört har såväl den totala ramen för lokaliseringsslån under försöksperioden som det för innevarande budgetår anvisade anslaget för ändamålet redan till större delen förbrukats. För att stödverksamheten skall kunna fortgå finner jag det nödvändigt att till lokaliseringsslån anvisas ytterligare 50 milj. kr. på tilläggsstat för innevarande budgetår. Vidare förordar jag att den totala ramen för lokaliseringsslån ökas till 600 milj. kr. samt att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att inom denna ram bevilja lokaliseringsslån med högre belopp än som anvisats under anslaget. Frågor rörande ytterligare åtgärder för att främja stödverksamheten avses skola tas upp vid 1968 års riksdag.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) till *Lokaliseringsslån* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 000 kr.;
- b) besluta att ramen för lokaliseringsslån under den fem-åriga försöksperioden vidgas till 600 000 000 kr.;
- c) bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1967/68 bevilja lokaliseringsslån med högre belopp än som anvisats under anslaget.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETFOND

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet på Stockholms slott den 3 november 1967.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, HOLMQVIST, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler härefter fråga om försäljning av vissa fastigheter och anför.

Försäljning av fastigheter i Lycksele. Enligt avtal den 6 oktober 1967 mellan företrädare för svenska staten och Lycksele stad överlåter staten för en köpeskilling av 200 000 kr. till staden stadsägorna nr 9 C, 10 A och 12 i Lycksele stad med därå belägna byggnader. Beträffande den närmare innebörden av avtalet torde få hänvisas till handlingarna.

Stadsägornas areal utgör 17 107 m² och taxeringsvärdet uppgår till 900 000 kr. De på stadsägorna uppförda byggnaderna disponerades tidigare av folkskoleseminariet i Lycksele. Seminariet upphörde med utgången av juni 1966. Byggnaderna har därefter upplåtits till Lycksele stad för skoländamål.

Stadsfullmäktige i Lycksele har den 29 september 1967 godkänt avtalet genom beslut som vunnit laga kraft.

Departementschefen

Jag tillstyrker att ifrågavarande fastigheter försäljs till Lycksele stad och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna avtalet om försäljning av stadsägorna nr 9 C, 10 A och 12 i Lycksele stad.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Förteckning
över av Kungl. Maj:t hos riksdagen begärda anslag på tilläggsstat I till
riksstaten för budgetåret 1967/68

DRIFTBUDGETEN

A. Egentliga statsutgifter

II. Justitiedepartementet

E 6 Information om ny hyreslagstiftning, *reservationsanslag* .. 300 000

III. Utrikesdepartementet

C 4 Humanitärt bistånd till flyktingar m. fl., *reservationsanslag* 1 000 000

E 6 Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor 150 000

1 150 000

IV. Försvarsdepartementet

O 4 Kostnader för projektilröjning på Järvafältet, *reservationsanslag* 100 000

O 5 Förband med särskild budget, *förslagsanslag* 1 000

101 000

V. Socialdepartementet

G 6 Bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m., *reservationsanslag* 500 000

G 9 Akademiska sjukhuset i Uppsala: Utrustning, *reservationsanslag* 150 000

G 15 a Bidrag till regionsjukhuset i Linköping, *förslagsanslag* 14 000 000

14 650 000

VII. Finansdepartementet

C 11 Mynt- och justeringsverket: Nyanskaffning av vissa maskiner m. m., *reservationsanslag* 180 000

D 4 Statens institut för hantverk och industri: Utrustning och inredning, *reservationsanslag* 45 000

225 000

VIII. Ecklesiastikdepartementet

B 13 Bidrag till särskilda kulturella ändamål, *reservationsanslag* 1 315 000

B 57 a Bidrag till stiftelsen Skansen 2 500 000

H 1 Kulturellt utbyte med utlandet, *reservationsanslag* 178 000

3 993 000

IX. Jordbruksdepartementet

C 3	Lantbruksnämnderna: Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	1 000 000
	Summa för driftbudgeten	21 419 000

KAPITALBUDGETEN

Kapitalinvestering

II. Statens allmänna fastighetsfond

Socialdepartementet:

9	Utbyggande av karolinska sjukhuset	5 000 000
---	--	-----------

Finansdepartementet:

23	Nybyggnad för kavitationslaboratorium vid statens skeppsprovvningsanstalt	125 000
----	---	---------

Ecklesiastikdepartementet:

16	Radio- och televisionshus	5 500 000
27	Byggnadsarbeten vid seminarierna för huslig utbildning ..	90 000
		<u>10 715 000</u>

V. Fonden för låneunderstöd

Socialdepartementet:

5 a	Lån till vissa byggnadsarbeten m. m. vid Norrbackainstitutet	340 000
-----	--	---------

Jordbruksdepartementet:

9 a	Lån för ombyggnad av djursjukhuset i Hälsingborg	450 000
-----	--	---------

Inrikesdepartementet:

11	Lokaliseringslån	50 000 000
		<u>50 790 000</u>

VI. Fonden för statens aktier

Finansdepartementet:

2	Teckning av aktier i Sveriges kreditbank	39 600 000
---	--	------------

VIII. Diverse kapitalfonder

Handelsdepartementet:

Förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap:

5	Förrådsanläggningar m. m.	300 000
---	-----------------------------------	---------

Summa för kapitalbudgeten **101 405 000**